

De ecologische tuin
De boterbloem: geel in de wind

Resistentie Primorskybij
Bak erop of eronder?

Koningsnenteelt 2007
Nieuwe website NBV

*bijen*houden

april 2007

Nederlandse BijenhoudersVereniging

Imkers zijn steeds niet alleen maar geïnteresseerd in de eigen honingbijen, maar ook in andere insecten zoals de solitaire bijen, vlinders en hommels. De vraag of de inrichting en beplanting van de tuin aantrekkelijk kan worden gemaakt voor deze insecten wordt dan ook regelmatig gesteld. Vragen die beantwoord kunnen worden door de heer Bert Jansen Venneboer. In dit nummer beschrijft hij de principes van de ecologische tuin.

Alles over de nieuwe NBV-website is te lezen in het verenigingskatern.

We hebben verschillende reacties ontvangen op het artikel over de Segeberger kunststofkast van styropor ook wel piepschuim genoemd. Vooral het woord piepschuim roept tegenstrijdige reacties op: voor de één is het duidelijk dat het om een kunststof bijenkast gaat. Voor de ander is piepschuim een bijna beledigende term voor een bijenkast van deze tijd. Bovendien blijken nogal wat zettuivels door het werk van de redactie gehold te hebben. In het meinummer komen we terug op de Segeberger kast.

Als laatste wil ik u attent maken op een tweetal zeer interessante discussies op het imkerforum (www.bijenhouden.nl): de eerste over de voor- en nadelen van de Aalstermethode (rubriek: bedrijfsmethoden en materialen) en een tweede over de mogelijke oorzaken van de huidige bijensterfte (rubriek: ziekten, parasieten en bestrijding).

Marleen Boerjan

Inhoud

De ecologische tuin Bert Jansen Venneboer	
Het verschil met biologisch tuinieren	
Imkerervaringen Jaap Smit	
Solitaire bijen Pieter van Breugel	
De boterbloem: geel in de wind	
Biologie Mari van Iersel	
Zwermen (3)	
Interview met teler Bertus Jochems Ton Thissen	
'Professionaliteit is mijn handelsmerk' (2)	
Van imker tot imker Ko Zoet	
Buitensnippers Astrid Schoots	
De Duurzame Bij (3) Ed Pieterse en Mari van Iersel	
Is de resistentie van de Primorskybij bruikbaar?	
Dilemma's in de praktijk Astrid Schoots	
Om extra ruimte te geven: bakken erop of eronder?	
Korte berichten	
Bijschrift Henk van der Scheer	
Column	
Koninginnenteelt 2007	
Ameland - Duitse eilanden - Overlarfdagen Limburg	
NBV-pagina's	
Nieuwe website NBV	
Boeldag Lonneker	
Foto van de maand	
Algemene Ledenvergadering	
Familiebericht	
Cursussen, Vraag & Aanbod	
Agenda	

Colofon

Bijenhouden, maandblad voor bijenhouders

- 3 Jaargang 1, nummer 4, april 2007 ISSN 0926-3357.
 Uitgegeven door de Nederlandse BijenhoudersVereniging
 5 Verschijnt 11 keer per jaar omstreeks de 15e van de maand (in juli en augustus verschijnt één nummer) in een oplage van 7.300 ex.

Hoofdredacteur

mw. M.L. Boerjan

Redactie

O. Bakker, P. Elshout, M.J. van Iersel, mw A. Schoots, T. Thissen

Vaste medewerkers

- 9 P. van Breugel, mw. H. Bijs, B. Jansen Venneboer,
 mw. N. de Jong, H. Oude Essink, J.A. Smit en K. Zoet

Redactie & administratie

- 10 mw. M.J.E.M. Canters (secretaris)
 11 Postbus 90, 6720 AB Bennekom,
 t 0317 42 24 22 f 0317 42 41 80 e redactie@bijenhouders.nl
 bankrekening 53.90.42.897 ABN-AMRO, t.n.v. **Bijenhouden**.

Tarieven voor handelsadvertenties op aanvraag bij de redactie
Niet-commerciële advertenties in 'Vraag en aanbod' € 10, per 20 woorden, elk extra woord € 0,25. Betaling bij opgave.

- 16 Alle in **Bijenhouden** gepubliceerde meningen en inzichten blijven voor rekening van de auteurs. De redactie houdt zich het recht voor de bijdragen in te korten of te redigeren.
 17 Overname van artikelen en illustraties alleen met voorafgaande toestemming van de redactie en met bronvermelding.
Kopij, opgave en betaling van advertenties moeten uiterlijk acht weken vóór de datum van verschijning aan de redactiesecretaris worden opgestuurd. Tekst bij voorkeur via e-mail insturen. Zo mogelijk met foto's of dia's (indien digitaal tenminste 300dpi op te gebruiken formaat). Afdelingen die een cursus organiseren wordt verzocht hierover beknopte informatie aan de redactiesecretaris te sturen.
 19
 19
 20 redactiesecretaris te sturen.
 21
 21 **Vormgeving en opmaak** Grafisch Atelier Wageningen
 22 **Druk** Drukkerij Offset Service, Valkenswaard
 23 **Omslagfoto** De ecologische tuin, Bert Jansen Venneboer

De ecologische tuin

Bert Jansen Venneboer

Misschien vraagt u zich af of een ecologische tuin niet hetzelfde is als een biologische tuin. De term biologisch tuinieren wordt vaak gebruikt om aan te duiden dat een groente, vrucht of gewas geteeld is zonder gebruik te maken van synthetische of chemische bestrijdingsmiddelen. Ook het verbeteren van de bodemvruchtbaarheid met humus en compost is een belangrijk uitgangspunt. In de ecologische tuin wordt er een stap verder gegaan.

Ecologisch tuinieren betekent zodanig tuinieren dat de natuur zich optimaal in de tuin kan ontwikkelen. Het is eigenlijk een beetje avontuurlijk tuinieren. Het is soms zoeken naar de mogelijkheden om de planten- en dierenwereld met elkaar in harmonie te brengen. Harmonie wil hier zeggen dat de één niet zonder de ander kan. Vogels, egels, padden, hommels en bijen en tal van andere insecten zijn er nodig voor een gezonde tuin. Veel van deze dieren zorgen voor een natuurlijk evenwicht. Bij het ecologisch tuinieren zijn plantenkeuze, tuininrichting en onderhoud erop gericht om zoveel mogelijk dieren en planten een plekje te geven, te laten schuilen, nestelen, foerageren en overwinteren.

De basisprincipes

Bijdrage aan kwaliteit van milieu, landschap en natuur.

Je maakt geen gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, deze verstoren het natuurlijk systeem. De aandacht ligt op het voorkomen van ziekten en plagen. Als er al bestreden moet worden, dan kan dat met biologische middelen. Je kijkt naar de omgeving waar je woont en je levert een bijdrage aan 'meer' natuur. De planten komen niet spontaan, maar de dieren die de tuin bezoeken zijn meestal wel spontane gasten, zij voelen zich er thuis!

Kies de juiste plant op de juiste plaats

In de natuur bepalen de lokale groeiomstandigheden welke planten zich kunnen handhaven en welke niet. In de tuin is het

een ander verhaal. Hier kies je immers zelf welke planten erin komen te staan. Belangrijk is het dus om de juiste planten te kiezen. Met een goede plantkeuze voorkom je onnodige ziekten, overmatige waterbehoefte en slechte groei e.d. De keuze van planten zal de sfeer en de vorm van de ecologische siertuin in belangrijke mate bepalen. Zelden zie je bijvoorbeeld een schaduwminnende bosplant groeien op een open zonnig weiland. Planten groeien op de voor hen meest geschikte plaats.

Zorg voor een gelaagde begroeiing in de tuin

Een gelaagde begroeiing is niets meer dan een opbouw in etages of hoogtes. Het toepassen van een gelaagde begroeiing in je tuin heeft vele voordelen:

- Gelaagdheid maakt de tuin boeiender. Afwisselende planten zorgen voor spreiding in bloeitijd.
- De aanwezigheid van verschillende lagen is de best mogelijke imitatie van een natuurlijke situatie, wat leidt tot een gevarieerder dierenleven.
- Je krijgt een optimaal 'volume' in je beplantingen. Verschillende lagen wil niet direct zeggen dat je voorin de border lage beplanting hebt en achterin hoge beplanting. Hoge maar luchtige planten zoals *Verbena hastata* (ijzerhard), *Thalictrum rochebrunianum* (akeleiruit) en *Agastache foeniculum* (anijsplant) kunnen gerust voorin de border geplaatst worden. De planten zijn als het ware transparant, je kunt er doorheen kijken.

Respecteer de eigen dynamiek van de plant

Het ontkiemen, groeien, bloeien en weer afsterven is een proces dat bij iedere plant anders verloopt. Deze dynamiek bepaalt of planten burens kunnen zijn of dat ze elkaar beconcurreren, waarbij er één het loodje zal leggen.

Samenwerking met natuur maakt de tuin arbeidsextensiever

Een ecologische tuin moet zichzelf in stand kunnen houden zonder te veel menselijke invloeden. Hou daarom vooraf reke-

ning met de afmetingen en groeikracht van een plant. In elke tuin zijn open en gesloten ruimtes. Een open ruimte is een gazon of een border. Gesloten ruimtes zijn omsloten door een haag of door een strook hogere beplanting.

Een gesloten ruimte kan zo worden opgebouwd dat het weinig onderhoud vergt. In het vroege voorjaar valt er veel licht op de bodem waardoor er voorjaarsbloeiers kunnen groeien. In de zomer nemen de schaduwminnende planten zoals nagelkruid en kruipend hertshooi de rol van bodembedekker over en vormen een gesloten kruidlaag. Van ons 'nietsdoen' genieten broedende vogels, insecten en amfibieën.

Hoe starten met een ecologische tuin?

Als je wil omschakelen naar een ecologische tuin, is het van belang de bovenstaande principes in acht te nemen. Naast deze principes spelen een aantal aspecten van tuinieren een rol.

Grondbewerking

Grondbewerking moet eigenlijk zo weinig mogelijk worden uitgevoerd. Wanneer het niet anders kan, dan zo ondiep mogelijk. Het is eigenlijk in de eerste 10 tot 15 centimeters van de grond dat de micro-organismen zich bevinden. Wanneer je met diepspitten de grondlagen vermengt, wordt de structuur van de bodem aangetast en is er een vermindering van kostbare organische stoffen. Daarom is het het beste als de bodem bedekt is. De micro-organismen en regenwormen blijven op die manier heel de winter actief. Dit intense bodemleven zorgt voor de voedingsmiddelen van planten. Het is namelijk zo dat de regenwormen de ontbinding van de organische materie versnellen en actief deelnemen aan het vormen van humus. Een bedekking van de bodem gans het jaar door is daarnaast goed voor het wegwerken van onkruid en voor de bodemvochtigheid.

Bodem en bemesting

Planten hebben de bodem nodig om te kunnen groeien, deze voorziet hen van water en voedingsstoffen. Een begrip in de

ecologie is de bodemvruchtbaarheid. De bodemvruchtbaarheid bepaalt de mate van groei van plant en vrucht. In de natuur is de voedingsopname van de plant afhankelijk van het bodemleven. Voedingsstoffen zijn in de natuur niet zomaar vrij opneembaar. Deze komen pas vrij door omzetting van de organische stoffen door het bodemleven. Dit houdt in dat de bodemstructuur ook goed moet zijn om voldoende bodemleven te genereren.

Planten nemen voeding op. De vermindering daardoor van de voedingsstoffen in de bodem compenseren we met meststoffen en bodemverbeteraars. In de ecologische tuin staat de organische bemesting centraal, omdat zij niet alleen de planten voedt, maar ook het bodemleven en de structuur gunstig beïnvloedt.

Gewasbescherming

In een natuurlijk milieu komen altijd ziekten en aantastingen voor. Insecten, schimmels en zwammen zijn evenwichtbrengers. Zij doen dienst als opruimers van de zwakkere planten. Hoe verder je afwijkt van de natuurlijke omstandigheden (bijv. monocultuur en chemische bestrijding), hoe meer plantbeschermende maatregelen er nodig zijn. In de ecologie trachten we daarom de natuur zoveel mogelijk na te bootsen. Wanneer maatregelen toch nodig zijn wordt enkel gebruik gemaakt van ecologisch verantwoorde middelen. Voorbeelden van het toepassen van biologische bestrijding zijn aaltjes, roofmijten en lieveheersbeestjes.

Bij veel tuinen is de link met de natuur ver te zoeken. De plantenkeuze lijkt vooral gebaseerd op het aanbod uit de tuin-speciaalzaak. De vormgeving is vaak strak, kunstmatig en arbeidsintensief.

Kiezen voor een ecologische tuin is de schoonheid van de natuur als streefdoel voor ogen hebben. Er heerst een sfeer van respect voor alles wat de natuur biedt: in leven, groeien en bloeien. Het is geen kant en klaar product. Hoe beter uw tuin afgestemd is op de omgeving, hoe groter de kans bestaat dat allerlei dieren er voedsel vinden of een toevlucht komen zoeken. Ze geven het geheel een extra dimensie.

Imkerervaringen

Jaap Smit

Vijftig jaar ontwikkeling in de bijenhouderij (4)

Vanaf de zeventiger jaren werd mijn imkeren vooral beïnvloed door de Duitse imkerwereld en door gunstige verervende eigenschappen via de moederlijn: volken met standbevruchte F1- en F2-moeren, eerst Kaukasiër en later Buckfast. Ik schakelde geleidelijk over van Spaarkast naar Segeberger kunststofkast. Met uitsluitend broedraamformaat wilde ik kunnen manipuleren (*umhängen* in goed Duits) tussen broedruimte en honingruimte. Hierover bestaan - overigens terecht - verschillende opvattingen. Met enkele zinnen en schema's leg ik uit welke keuzes ik maak(te) om volken tot en met de zwermperiode te begeleiden bij hun ontwikkeling.

Mijn praktijk

In maart kijk ik of groot ingewinterde volken beide bakken bezetten. Een volk met weinig of niet bezette onderbak gaat terug op één broedkamer. Een kleiner volk ontwikkelt zich beter in een compactere ruimte. Je kunt vaak eind april al weer een bak bijplaatsen. Als de paardebloemen bloeien - rond half april - geef ik ter stimulering de eerste kunstraten.

Is voorjaars honing oogsten mijn doel? Dan leg ik een rooster met daarop een broedbak. De hoeveelheid broed bepaalt hoeveel ruimte de moeder krijgt. Ik heb niets aan een volk dat alle energie omzet in broed en de kast vol bijen heeft na de dracht. Voor de opbouw van sterke volken, voor verjonging, uitbreiding of de zomerdracht, geef ik 'onbeperkt' broedruimte.

Voorbeeld 1. Half april: broed in 14 ramen of meer. Het volk houdt beide bakken als broedruimte (met enkele kunstraten). Boven het rooster komt een broedkamer voor de honing. Eind april kan er al massaal nectar binnenkomen. Bij het begin van de koolzaaddracht een tweede bak plaatsen als de eerste half vol is met (losse) honing.

Blijkt bij controle dat de moeder onvoldoende legruimte heeft, dat de eerste tekenen van zwermneiging zichtbaar zijn en dat er nog enkele weken dracht is te verwachten? Dan komt op de honingruimte een broedbak met gesloten broed. Uitlopend broed geeft ruimte voor binnenkomende dracht. Het resterende broed blijft onder het rooster, zoveel mogelijk in één bak, met daaronder een nieuwe bak. Het volk kan naar behoefte 'doorzakken'. Na de oogst eventueel bijen/broed afnemen voor een verzamelaflegger; afhankelijk van te verwachten dracht en/of zwermperikelen.

Voorbeeld 2. Half april: 8 tot 14 ramen broed. Broed komt op 2 broedbakken met 'hoog broednest'. Ik bedoel: een deel van het broed komt boven het rooster, maar vormt wel een warm geheel met het deel eronder. De moeder blijft met het meeste broed beneden, met enkele kunstraten. De broedkamer met uitlopend broed boven het rooster wordt honingruimte. Eventueel zet je begin mei opnieuw een aantal ramen uitlopend broed boven het rooster, zo

nodig in een extra bak. Na de oogst twee bakken als broedruimte geven. Eventueel bijen/broed afnemen voor een verzamelaflegger; afhankelijk van te verwachten dracht en/of zwermperikelen.

Voorbeeld 3. Voor imkers die lage honingkamers gebruiken. Half april: op een broedkamer spaarkast overwinterd volk. Broedruimte blijft beperkt tot één broedkamer. Bij goed weer en dracht het (open) broed naar de zijkanten verplaatsen. Raten waarin de moeder nog kan leggen naar het midden. Enkele kunstraten bijhangen. Met voorzichtig manipuleren kun je tien ramen broed krijgen. Met twee lage honingkamers boven het rooster haal ik zo 20 kilo koolzaadhoning. Aan het eind van de dracht het volk op twee broedkamers zetten en meteen voeren.

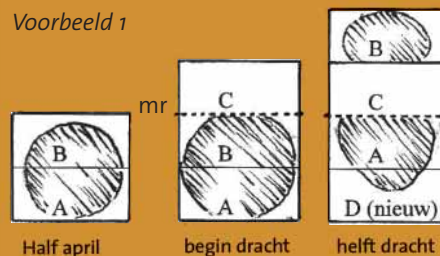
Algemeen

Met voorzichtig 'manipuleren' stel je de zwermneiging een of twee weken uit. De volken blijven langer actief halen. Broed boven het rooster gezet? Controleer na acht dagen op redcellen. Met zwermtrage bijen en één flinke ingreep, zoals bijen/broed afnemen voor de opbouw van nieuwe vitale volken, kan de (geknipte) moeder meestal op het volk blijven tot vervanging door een jonge bevruchte.

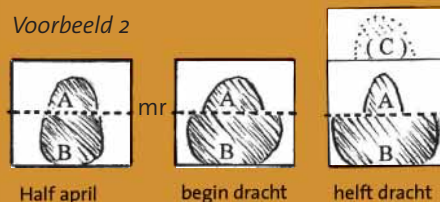
Om over na te denken

Pas de ruimte voor het broednest aan aan de ontwikkeling van het volk, de drachtomstandigheden en jouw doel met het volk. Broedkamer als honingkamer te groot? Onzin. Hang er maar een paar vulblokken in met droge suiker voor mogelijk slechte tijden. Met een constant broedende moeder en ruim voldoende voer krijg je sterke volken die steeds in staat zijn broed te verzorgen voor de zo belangrijke vitale volgende generatie.

Voorbeeld 1

Voorbeeld 2

Voorbeeld 3

Ranonkelbij beladen aan haar nestgang

Ranonkelbij met de lange kaken

Ranonkelbij van voren

De boterbloem: geel in de wind

Pieter van Breugel

Als de scherpe boterbloem (*Ranunculus acris*) als een haastige durfal snel boven het gras uitgroeit en hele weilanden kleurt met het helderste geel, dan is het druk op de rieten daken. Want het contact tussen riet en boterbloemen wordt onderhouden door het slanke ranonkelbijtje (*Chelostoma florissomne*). Deze bijensoort is zwart, maar versierd met witte smalle haarbandjes aan de rugsegmenten van het achterlijf. Een landingsplaats die kan meewaaien in de voorjaarslucht vraagt om vliegkunst met een grote trefzekerheid. Daarna moeten de voethaakjes voldoende houvast vinden om het bijtje zijdelings in de bloem te kunnen laten rondgaan, zuigend van de mondjesmaat verstrekte nectar en poetsend over de meeldraden. De middelpoten en de achterpoten zorgen voor het transport naar de grauwwitte verzamelharen aan de onderkant van het achterlijf. Elk achterlijfssegment heeft een baardje van vrij lange haren die wat naar achteren gericht zijn en waarin een grote hoeveelheid van het felgele stuifmeel kan worden vervoerd. Met de achterpoten wordt het tussen die haren geklopt tot er geen korreltje meer bij kan. Het ranonkelbijtje is een uitgesproken voorbeeld van een buikverzamelende bij. Geel in de wind zoekt ze met een feilloos oriëntatievermogen op het onmetelijke dak naar dat ene rietje waaraan ze haar eigen geurmerk verleende.

Natuurlijk doen alleen vrouwen dit werk. Behalve op de scherpe boterbloem vliegen ze ook op andere soorten boterbloemen.

Mannen

De mannelijke bijen met hun gekromde achterlijf verblijven ook graag op boterbloemen. Niet alleen om er wat lekkers te drinken, maar ook om vrouwtjes te overvallen in een ultieme poging om aan hun trekken te komen. Meestal is het een vergeefse aanranding. Vrijwel altijd hebben de vrouwtjes er geen trek meer in als ze eenmaal gepaard hebben en dat kan al op de rieten kap gebeurd zijn, die als nestplaats dient en waar de bijengeneratie van dit jaar het levenslicht ziet. De mannen blijven vaak wat lui achter op de bloemen om daarin zelfs de nacht door te brengen. Op een wuivende boterbloem kun je kennelijk niet zeeziek worden.

Het rietnest

Het is mei en nu wordt er aan de nakomelingen voor het volgende jaar gewerkt. Het hoogste genot dat bijen kennen: werken tot je er aan doodgaat. Begonnen wordt met het zoeken van een goede nestplaats. Dat zal bij voorkeur een nog nooit gebruikte rietstengel zijn, maar anders wordt een oud nest schoon gemaakt. En als er geen riet is, dan oude kevergangen of andere holtes van ongeveer 4 mm doorsnee. In de nestgang wordt een uiterst dun wandje geplaatst van 1 mm dik, bestaande uit heel kleine zandkorreltjes die vastplakken door de toegevoegde nectar. Het is sterk genoeg om minstens een jaar lang overeind te blijven staan. Vervolgens wordt er eerst een lading stuifmeel gedeponneerd en bij de volgende bezoeken wordt er ook steeds nectar aan toegevoegd. Gewoonlijk is het zo, dat de nestgang te nauw is om er zich in te kunnen omkeren. Daarom moet het ranonkelbijtje eerst even achteruit naar buiten lopen, teneinde zich daar om te draaien en dan achteruit weer terug te gaan naar het nestje. Dat vraagt behendigheid in het mikken van het achterlijf en soms is dat een beetje worstelen als de opening krap is. Dan zie je dat die een geel randje krijgt. Eenmaal achteruit aangekomen op de bestemde plek wordt het stuifmeel grondig van de buikharen (*scopa*) geborsteld en met de poten achter in de broedcel geduwd. Zo ontstaat een bijenbroodje dat de gang tot aan het achterwandje helemaal vult. Dan wordt een eitje horizontaal in de holle voorkant gestoken, met de achterlijfspool in de voedselvoorraad. Na een dag of vijf komt het eitje uit. De larve kromt zich dan naar het voedsel en kan zo beginnen met eten. Na verscheidene weken wordt een cocon gesponnen waarin de bij als pop overwintert.

Voorzorgen

In een nestgang kunnen meerdere cellen worden aangebracht. Niet zelden wisselt de ranonkelbij gevulde cellen met lege, vaak wat kortere cellen af. De reden daarvan is niet bekend. De cellen zijn ook altijd ongeveer een halve cm langer dan het bijenbroodje. De larve kan daar dan de uitwerpselen kwijt, als ze zich uit de voedselvoorraad heeft los gegeten. Als laatste afwerking brengt de ranonkelbij in de ingang een 5 mm dikke geïm-

Gewone knotswesp op de loer

Nestgang van ranonkelbijtje

foto's: Pieter van Breugel

pregneerde zandwand aan, die keihard wordt. Daarachter wordt een loze ruimte van vaak wel enkele centimeters, het atrium, vrijgehouden om sluipwespen met lange legboren weinig kans te geven. Ook uit voorzorg wordt de afsluitende wand voorzien van kleine steentjes, zodat er doorheen boren lastig wordt. Die afsluiting met steentjes is heel opvallend bij de ranonkelbijen.

Vijandigheden

Voor deze bijen geldt dat ze nauwelijks voorzorgen kunnen treffen tegen een heel succesvolle belagster. De gewone knotswesp (*Sapyga clavicornis*) is gespecialiseerd op het parasiteren op ranonkelbijen. Het diertje tref je daarom ook alleen aan in de directe omgeving van de nesten van deze bijen. En soms in flinke aantallen. Ze vertonen echt crimineel gedrag. Zo gaan ze steeds plat op hun buik in de buurt van een nestgang liggen wachten en schuifelen bij aankomst of vertrek van een bij stille-tjes achteruit om niet op te vallen. Als de bij wegvliegt worden ze plots heel actief en rennen of vliegen snel naar de nestgang om die te inspecteren met hun antennes. Als de eerste indruk goed is, mogelijk het signaal dat er net vers proviand is gebracht of een ei is gelegd, schiet de wesp met de kop vooruit naar binnen om de geur echt te controleren en komt er binnen enkele

seconden weer uit, keert haastig zich om en gaat achteruit naar binnen om een ei te leggen, meestal in de voedselvoorraad. Dat doet ze binnen een paar seconden, waarna ze weer schielijk het nest verlaat. Dan zit aan het achterlijf een beetje geel stuifmeel vastgeplakt, waarmee ze haar snode daad verraad. De larve komt binnen enkele dagen uit, zuigt het ei van de ranonkelbij leeg en doet zich daarna tegoed aan het ruim voorhanden zijnde voedsel. Een wat achterbakse leefwijze, die soms zo succesvol is, dat de stand aan ranonkelbijen wordt gedecimeerd.

Klokjesbijen

In Nederland komen vier soorten voor met de geslachtsnaam *Chelostoma*. Die soorten noemen we de klokjesbijen, omdat drie ervan uitsluitend leven van klokjes (*Campanula*). Ons ranonkelbijtje is daarom een vreemde eend in de bijt. Het is er ook wat eerder dan de andere soorten klokjesbijen. De klokjesbijen hebben allemaal lange dunne kaken met naar binnen gerichte haren eraan. Daardoor kunnen ze makkelijk zand en steentjes vervoeren. De kaken doen wat aan een schaar denken en daaraan ontleent het geslacht de naam, want *Chelostoma* betekent letterlijk 'randsnijder'. Overigens snijden ze er niets mee.

Steentjes in de nestafsluiting

Ranonkelbij man in scherpe boterbloem

Zwermen (4) *We hebben er allerlei benamingen voor.*

Mari van Iersel

Natuurzwermen en kunstzwermen

Een natuurzwerm ontstaat in het bijenvolk en is samengesteld uit bijen die zich op het zwermen hebben voorbereid: een volle honingmaag en een ontwikkeld eiwitvetlichaam. Na het zwermen 'vergeten' de werksters de plaats van hun oude woonplaats. De natuurzwerm is erop ingesteld om na huisvesting onmiddellijk de ontwikkeling van het volk op gang te brengen. Bij natuurzwermen kennen we de voorzwerm en de nazwerm. De voorzwerm is de eerste zwerm met de oude bevruchte koningin. Hij telt 10-20.000 bijen. Een nazwerm is een zwerm met een jonge onbevruchte koningin en telt 5-10.000 bijen.

De kunstzwerm wordt door de imker gemaakt. De werksters zijn niet op zwermen voorbereid. De vliegbijen uit de kunstzwerm vliegen terug naar hun oude woning. Na huisvesting duurt het enkele dagen voordat de kunstzwerm gaat werken aan zijn ontwikkeling.

Er zijn twee types kunstzwermen: de veger, ook wel koninginnenaflegger genoemd, en de vlieger. De veger is samengesteld uit de oude koningin en jonge bijen en krijgt een nieuwe plaats op de stand. De vlieger bestaat uit de oude koningin en vliegbijen en blijft op de plaats van het oude volk staan. De imker kan veger of vlieger wel of geen broed mee geven.

Er zijn ook imkers die als zwermverhinderende maatregel het bijenvolk broed en bijen afnemen; de broedaflegger. Strikt

genomen is een dergelijke aflegger geen kunstzwerm. Het kenmerkende van een zwerm is immers dat het een compleet volk is.

Zingende voorzwerm

Als de voorzwerm vertrekt en terugkeert omdat de koningin verloren gaat (een geknipte koningin) gaan de ontwikkelingen in het volk door. Het broed loopt uit en de koninginnen in de zwermcellen worden rijp. De eerste koningin die dan uitloopt, de tuter, gaat zwermen. Op het moment van zwermen kunnen er meer jonge koninginnen uitlopen die wel of niet meegaan. Dit is een zingende voorzwerm. De term houdt verband met het tutende geluid van de jonge moeder dat in de zwerm hoorbaar kan zijn. Deze zwerm is gewoonlijk erg groot omdat er in het achterblijvende volk weinig broed overblijft dat nog verzorging nodig heeft.

Bruidszwerm

Als de imker een kunstzwerm maakt, hoort daar doppen breken op de 13^e dag bij. De jonge koningin die na het doppen breken overblijft gaat ongeveer een week later op bruidsvlucht. Als de imker de kunstzwerm maakt als het volk vergevorderde zwermplannen heeft, is de zwermneiging niet altijd uitgedoofd als de jonge moeder op bruidsvlucht gaat. De bruidsvlucht is dan aanleiding tot zwermen, de bruidswerm. Voor de imker erg vervelend omdat er nu een klein volk zonder eitjes en jonge larven achterblijft. Het volkje is hopeloos moederloos.

Soorten zwermen in de korfimerij

Behalve de voor- en de nazwerm heeft de korfimerker nog meer benamingen voor zwermen.

Maagdenzwerm. Als van een voorzwerm in hetzelfde jaar weer een zwerm afkomt noemde men dat een maagdenzwerm. De oude moeder zwermt voor de tweede keer. In de tijd van de korfimerij werd deze zwerm opgezet en ging later mee naar de hei.

Keizer. Als de maagdenzwerm nog een keer zwermt, zwermt deze koningin voor de derde keer in één seizoen. Na analogie van het koningsschieten bij gilden waar men keizer wordt na 3 keer koning geweest te zijn, heet deze zwerm 'de keizer'.

Endeling. De korfimerkers hadden ook een naam voor de eerste nazwerm, die noemde men endeling of enteling.

Maagdenzwerm, keizer en endeling zijn termen die in de korfteelt thuishoren. Deze soort zwermen speelt in de bedrijfsmethode van de kastimker geen rol meer.

advertentie

Ton de Volder, Imkerij DEVO Tilburg
in samenwerking met: Dr. Peter Stöfen bieden u aan:

Raszuivere Koninginnen
bevrucht op Friederichskoog.
afgehaald 60 euro, verzenden 65 euro.

Standbevruchte koningin (F1):
inclusief verzenden: 22 euro

Bestellen: info@zoemexpress.nl tel: 06 22244713

‘Professionaliteit is mijn handelsmerk’ (2)

Ton Thissen

In het eerste deel van ons gesprek (Bijenhouden, februari 2007) ging het over het imkeren met Buckfastbijen, de genetica en wat je vanuit de praktijk daarover aan de weet kunt komen, en over de technische kanten van de kunstmatige inseminatie. In het vervolg komen nogal wat interessante statements ter tafel en werpen we een blik op de bijen.

Juist aan darren heeft de KI-teler de handen vol, hoor je wel eens zegen. Wat is daarvan waar?

Bertus: ‘Zwermtage volken – hoe sterk ook en met volop voer – verzorgen hun darren niet optimaal’. Dat moet hij uitleggen. ‘Dat soort volken – met name Buckfastvolken – hebben geen behoefte aan zwermerij en dus ook niet aan rijpe darren. Onder rijp moet je verstaan geslachtsrijp, d.w.z. in staat tot het afgeven van vruchtbaar sperma. Een dar die goed gevoerd en verzorgd wordt, kan al na 16/17 dagen geslachtsrijp zijn. Niet-optimaal verzorgde darren zijn na zes weken nog niet geslachtsrijp. Hier heb je als Buckfastteler dus met een probleem te maken waarvan de oplossing, die er overigens wel is, je handen vol werk kan geven’.

Over darren is nog veel meer te zeggen, want het darrenverhaal is volgens Bertus een heel apart verhaal. ‘Iedere imker heeft ooit geleerd: de dar heeft geen vader, wel een grootvader. Ik zeg: de invloed van de grootmoeder op de dar moet niet onderschat worden’. Uitleg graag. ‘Uit ervaring weet ik dat de invloed van de grootmoeder niet zelden voor een deel is terug te vinden in de volken die van haar zijn nageteelt. Het is ‘des telers kunst’ daarbij tussen de door hem gewenste en ongewenste eigenschappen door te zeilen. Je moet je er als teler in ieder geval terdege van bewust zijn, dat de ‘kleinzoon’ in dit proces een belangrijke rol kan spelen. De grootmoeder van de dar vormt de sleutel tot het succes’.

Wat de vitaliteit van het bijenvolk betreft, lanceert hij de volgende stelling: ‘vitaliteit en zachtaardigheid druisen tegen elkaar in’. Ook hierop wil ik graag enige toelichting. ‘Vitale bijen worden flink wat ouder dan over het algemeen in leer- en werkboeken staat voorgeschreven. Die vitaliteit kan voor enorme honingopbrengsten zorgen, maar niet zelden neemt ook de steeklust toe. Oudere bijen zijn nou eenmaal steeklustiger dan jonge bijen’.

Over eilandbevruchting en KI heeft hij vanzelfsprekend ook zijn opvattingen. ‘Met KI heb je als teler goud in je handen’. Hij legt het uit: ‘Toen zo’n drie jaar geleden eilandbevruchting mogelijk werd op Ameland, dacht ik: wat moet ik eigenlijk nog met die bewerkelijke KI? Nu ben ik ervan overtuigd dat je met KI veel meer combinaties kunt maken. Met de combinaties die goed uitpakken ga je dan verder. Zo is de kans om de gewenste eigenschappen te ontwikkelen veel groter. Ook omdat je over heel veel eigenschappen de beschikking hebt. Dit in tegenstelling tot inteelt, waarbij je een flink aantal eigenschappen juist verspeelt. De Scandinaviërs hebben, met de oprechte bedoeling overigens de nalatenschap van broeder Adam als goed huisvader te beheren, heel wat eigenschappen door inteelt verloren

laten gaan. In Duitsland, waar de Buckfastbij naast de Carnica heel populair is, is men momenteel zoekende die aanvankelijke rijkdom aan eigenschappen terug te winnen.

In een wat wijder verband zeg ik wel eens: heel wat imkers zouden het in de politiek niet slecht doen. Ik bedoel daarmee dat ze teveel uit zijn op hun eigen belang, zoals dat mijns inziens ook in de politiek gebruikelijk is. Een vorm van inteelt eigenlijk. Overleg ontbreekt vaak. En met overleg bedoel ik: praten met elkaar over de successen die je boekt en de fouten die je maakt. Daarover communiceren met het oog op het bevorderen van het algemeen belang zou een flinke stap in de goede richting zijn’.

Een rondje door de imkerij

Tijdens de rondgang vallen me een paar zaken op. Bertus Jochems blijkt over een varroamijt-resistent volk te beschikken. Darren daarvan heeft hij in zijn KI-project opgenomen. Experimentele telers op dit gebied hebben daar lucht van gekregen en houden de ontwikkelingen nauwlettend in het oog.

‘Het merken van mijn koninginnen’, zegt hij, ‘heeft trouwens zo langzamerhand weinig zin meer. Het poetsgedrag van mijn bijen is zodanig dat wat je er ook opsmeert – nummertjes, verf of tipp-ex – het niet lang blijft zitten. Een beetje lastig, maar het geeft wel een goed gevoel als het over de bestrijding van de varroamijt gaat’.

Er staan naast en achter de beide standen veel kleine volkjes in vooral zelfgemaakte kastjes uitgevoerd in de bekende standaardmaten en met vernuftig ontworpen voorzieningen. Daaronder de pas uit Ameland teruggekeerde volkjes.

Foto Ton Thissen

Indrukwekkend is zijn KI-ruimte met nogal wat apparatuur en de opvallende darrenvangkooi. We praten nog wat na in een bijgebouw, waar zo’n beetje alles opgeslagen staat en ligt waarover je als imker-teler-voorlichter moet beschikken. Het ziet er erg professioneel uit.

Met een hoofd vol uitspraken en indrukken aanvaard ik de thuisreis.

van imkertotimker

Ko Zoet

Door de bril van Vader Cats

"1656. Als het eene vogtige lente is, broeyen zy vele jonge biën; dewyl zy niet uyt kunnen, passen zy op hunne jongen; maer als de lente droog is, slepen zy honing in. De biën zyn ook zeer toornig en vraekgierig, want als iemand eene van dezelve slaet of dood, zullen zy altermael uyt den korf komen, en op em aanvliegen, ja steken met hunnen angel zoo fel, dat zy het leven daer zelfs by laten; ja als zy regt toornig zyn, zouden zy eenen mensch of beest dood steken."

Herfst verdwijnsiekte (HVZ)

Half november, het zonnetje prikt af en toe door de wolken en de temperatuur is goed. Vlugs even naar de bijen. Het is er doodstil. Vreemd. Waarom vliegen ze niet? Even sta je stil voor de kasten, dan ga je door de knieën en legt een oor tegen de zijwand. Opnieuw doodstil. Er bekruipt je een beklemmend gevoel. Vlugs neem je het dak van de kast, voorzichtig licht je de dekplank. Alle mensen! Bijna geen bij te zien. Snel ga je verder. Resultaat? Negen kasten zo goed als leeg. Bovenin een handje bijen, een enkele met de koningin. Een paar celletjes met dood uitlopend broed. Er is nauwelijks stuifmeel in de raten aanwezig, het voer is onvolledig verzegeld. Dit was de ervaring van collega-imker Harm v.d. Ende. Thuis gekomen nam hij contact op met collega-imkers. Heel langzaam ontrolde zich een drama. Bij twee imkers bleek één van 10 en één van de 25 kasten leeg. Dat viel gelukkig mee. Bij anderen waren drie van de drie, vier van de acht en vier van de vijf kasten leeg. Bij drie imkers lijkt alles normaal en van de overigen is nog niets gehoord. In alle verlaten kasten het zojuist beschreven beeld. Natuurlijk gaan we alles inventariseren zoals dat zo mooi heet en vooral letten op het verschil in aanpak van de volken. We wijzen in meerderheid met een geheven vinger naar de varroa en

virussen als de schuldige. Wellicht terecht, maar als dat de oorzaak is dan zijn het wel de imkers die de varroa in staat hebben gesteld om toe te slaan. Nieuw is de geschetste situatie niet, want imkers uit Velp e.o. hadden er in de winters van 2003/2004 en 2004/2005 mee te maken en in de regio Leiden was het in 2006 raak. Romée van der Zee deed eerder uitvoerig verslag in BIJEN van mei, juni en juli/augustus 2006. Nu heeft deze herfst de verdwijnsiekte - wintersterfte is totaal andere kost - ook op Terschelling toegeslagen. Vóóordat er weer allemaal mogelijke oorzaken op de kapstok worden gehangen wil ik duidelijk maken dat er van nosema ogenschijnlijk geen sprake was. Geen bevulde raten of kastonderdelen. Nosema komt latent in alle volken voor, maar was niet de oorzaak van de exodus van bijen. Bij onze projectvolken zag het er tijdens de oxaalzuurbehandeling tussen kerst en oud en nieuw goed uit. Weer een mogelijke oorzaak minder. Ook waren er geen hoogspanningskabels nabij de volken. Van alle betreffende volken is begin september ruim honing geoogst. Het wintervoer werd goed opgenomen. Tot kort voor het moment van verdwijnen werd er nog regelmatig gevlogen.

Op zoek naar de oorzaak

De zwaarst getroffen imkers reisden met de bijen naar de Boschplaat van half juli tot begin september. Zoals ook de projectvolken waarover het verder zal gaan. Na terugkomst was er nauwelijks open broed aanwezig en slechts op een paar raten een klein plakje gesloten broed. Tijdens het afvoeren is weer open broed ontstaan. Een week na thuiskomst werd een spontane val van 4 mijten/dag geconstateerd. Na het tellen van de mijten is bestreden met een niet in de handel verkrijgbaar middel. Gemiddelde mijtenval 1350/volk. Op 10 oktober is dit middel weer gebruikt. Gemiddelde mijtenval 350/volk. Tijdens het ontstaan van de winterbijen was sprake van een zware

varroabesmetting. Uit eerdere honinganalyses van de Bosplaat bleek altijd weinig stuifmeel van het Lamsoor aanwezig. Dit gekoppeld aan stressgevoelig weer voor de bijen - juli heet en augustus nat - deed het broednest inkrimpen. Gevolg weinig winterbijen. Volken gingen naar huis met een overdaad aan oude bijen. Deze bijen moesten wintervoedsel openen/indampen/verzegelen en gooiden half november de handdoek in de ring. Een mooi verhaal, maar de projectvolken zijn nog aanwezig!

Interessant in deze is een onderzoek door PPO-Bijen o.a. over het effect van varroamijten op vliegbijen, vertolkt door de heer Tj. Blacquièrre tijdens een bijeenkomst in Leiden:

- De bijen doen er langer over om het volk terug te vinden.
- Ze komen vaak helemaal niet terug.
- De ladingen verzameld stuifmeel zijn kleiner. Reizende imkers op Terschelling klagen de laatste jaren over geringere opbrengst.

Het weer in april

Over de periode 1971-2000 bedroeg het gemiddelde aantal uren zonneshijn 158, de neerslag 45 millimeter en de gemiddelde maximumtemperatuur 12,9°C

Jaar	Zon (uren)	Neerslag (mm)	Max. temp °C
2002	N	N	+
2003	++ (231)	N	++ (15,5)
2004	+ (184)	N	++ (15,7)
2005	+ (189)	+	++ (15,4)
2006	N	N	N

Geraadpleegd

Tj. Blacquièrre PPO-Bijen, Wintersterfte. De Stertselaar Tweemaandelijks tijdschrift afdeling Leiden e.o. 31(1): 009 (2007)

Koolzaad en bijen: niet altijd 'win-winsituatie'

Koolzaad of *Brassica napus* L. wordt al duizenden jaren gecultiveerd, vooral vanwege de uit de zaden geperste (lampen)-olie. Voor consumptie is de olie minder geschikt door het giftige erucazuur en de bittere glucosinolaat (o.a. een planteigen afweer tegen insectenvraat). Koolzaad is de afgelopen decennia als landbouwgewas minder belangrijk geworden, maar door het nieuwe gebruik als biobrandstof breiden de laatste jaren de gele velden zich weer gestaag uit.

Voor de bijen is dit geweldig: in april en mei overbruggt de doorbloeiende bloemenweelde de drachtarme periode tussen fruitbloei en zomerbloei. De enorme honinggoogsten zijn legendarisch. Helaas zijn er tegenwoordig ook steriele mannelijke hybride variëteiten die nauwelijks pollen leveren. Het verschil is moeilijk te zien; daarom is het belangrijk om vooraf met de betrokken boer hierover te overleggen, evenals over gewasbespuitingen.

In de meeste landbouwtijdschriften wordt er de nadruk op gelegd dat landbouwers veel belang hebben bij het respecteren van de bijen. Een goede bestuiving kan de oogst met 500 kilo zaad per ha vermeerderen, bovenop een gemiddelde opbrengst van 4000 kilo.

Moet nu de boer betalen voor de bestuiving, of de imker voor de honing? Een meeropbrengst van 500 kilo levert 100 euro op: als het imkersalaris eraf is blijft er weinig over. Andersom is de honingopbrengst niet groot genoeg om daarvan weer wat af te staan. Het advies luidt daarom, om geen vergoeding te betalen noch te vragen. Dit geldt niet voor steriele rassen: dan zijn de planten extra afhankelijk van bestuiving, terwijl stuifmeelgebrek het bijenvolk doet ver-

zwakken. Een vergoeding is hier vanzelfsprekend wel op zijn plaats. Aldus Ir. Bart Vleeschouwers.

Vlaamse Imkersbond, juli 2006.

Plastic ramen nadelig voor raatbouw

Het gebruik van een plastic ondergrond voor raatbouw roept emoties op: van felle tegenstand –want bijenvreemd– tot groot enthousiasme –want snel, makkelijk en stevig.

Om deze meningen met feiten te kunnen onderbouwen, heeft Thomas D. Seeley van de Cornell Universiteit (New York) op de afdeling neurobiologie een onderzoek verricht naar de invloed van plastic raat (d.w.z. een ondergrond van plastic kunst-raatrelief met een dun laagje bijenwas bedekt) op de ontwikkeling van bijen. Hij vergeleek daartoe drie verschillende raattypen in 27 bijenvolken onder verder identieke omstandigheden: een houten frame met bijenwaskunstraat, een houten frame met plastic raat, en een plastic frame met plastic raat. Het onderzoek wordt uitgebreid beschreven in *American Bee Journal*; ik vat samen.

Onderzocht werden de verschillen in volksontwikkeling, in raatbouwpatroon, in gewicht en in honingproductie. Het bleek dat de volken op bijenwas na 12 weken 100% van de ramen hadden uitgebouwd, tegen 70% bij de volken op plastic raat. De volken op was waren gemiddeld bijna 10 kilo in gewicht toegenomen, de volken op plastic bijna 5 kilo en de volken met plastic raat in houten frames bijna 7 kilo. Deze resultaten bevestigen eerdere onderzoeksuitkomsten (Weiss 1983, Jackson 1999), nl. dat bijen kunnen aarzelen om plastic te accepteren en dat plastic raat de honingproductie kan hinderen.

Hoe dit precies in zijn werk gaat is on-

duidelijk. Seeley formuleerde drie hypothesen: doordat het plastic raat minder snel wordt uitgebouwd, is er onvoldoende broedruimte, waardoor de volksontwikkeling hapert en daarmee het honinghalen. (De honingproductie staat immers in verhouding tot de volksgrootte: Farrar 1937, Moeller 1958, Crane 1990). Het gebrek aan opslagruimte kan een tweede oorzaak zijn: wanneer de beschikbare ruimte met broed en voedsel gevuld is, zal een volk of de raatbouw uitbreiden of de nectaropslag stilleggen (Pratt 1998). Een derde oorzaak kan zijn dat de trillingen van de kwispeldans, waarmee een haalbij de afstand en de richting van haar voedselbron meedeelt aan de andere haalbijen, door het plastic meer worden geabsorbeerd dan door de dunwandige en veel flexibeler wasraat.

American Bee Journal, november 2006.

Honden speuren ook hommelnesten op

Honden en bijen kunnen explosieven opsporen (Buitensnippers februari '07); nu zijn er ook honden die getraind worden op het opsporen van hommelnesten. Het gaat hier om de Springerspaniel, die vanouds wordt getraind om drugs en explosieven te vinden.

Van de 25 in Brittannië bekende hommelseorten zijn slechts zes soorten nog wijdverbreid. Omdat men wilde onderzoeken hoeveel zeldzame hommelseorten er nog leven, is men op de Westelijke Hebrideneilanden met dit snuffelexperiment begonnen. Na bijna een jaar training is men er inderdaad in geslaagd om deze hond de hommelnesten te laten ontdekken. Of er al conclusies zijn wat betreft het aantal hommelseorten vermeldt het bericht niet.

Bienenwelt, december 2006.

Is de resistentie van de Primorskybij bruikbaar?

Ed Pieterse en Mari van Iersel

De stichting 'De Duurzame Bij' is opgericht om onderzoek te doen naar de resistentie van Primorskybijen en om te werken aan het in stand houden van rassen en lijnen die deze resistentie bezitten en het verspreiden van de eigenschappen die resistentie tot gevolg hebben. Er is onderzoek gedaan met behulp van de pintest, er zijn mijten geteld en bekeken, gevoeligheid voor nosema kwam aan de orde en er is geprobeerd het gedrag van mijten in de cel te onderzoeken. De resultaten van al deze onderzoeken bevestigen gelukkig wat in voorgaande jaren is vastgesteld. Primorskyvolken leven met varroadruk langer dan andere volken. Opvallend daarbij was dat de Primorskyvolken beduidend minder last hadden van nosema.

Doorkijkraampjes

Om het gedrag van mijten in de cel te onderzoeken hebben we zogenaamde doorkijkraampjes gemaakt. Het gaat er daarbij om het voortplantingsresultaat van de mijt te achterhalen en te kijken of er een verband is met dat voortplantingsresultaat en het uitruimen van de cellen door de bijen.

Het maken van deze raampjes is een lastig karwei. Het komt erop neer dat we van een mooi uitgebouwd raam de uitgebouwde cellen van de middenwand halen en deze op een transparante plastic middenwand bevestigen. Twee van zulke constructies tegen elkaar leveren een bruikbaar raampje op. Er zijn 52 van zulke raampjes gemaakt. Monnikenwerk! Door intensieve koninginnenteelt en het lange koude voorjaar 2006 raakte deze test in de verdrukking. Later in het jaar hebben we nog een poging gedaan deze test uit te voeren maar toen wilden de bijen de raampjes niet meer uitbouwen. In de volken waarbij het toch zover kwam werd de koningin op het doorkijakraam in arrest gezet. Als het raam dan belegd was werd het arrest opgeheven. Tot onze grote teleurstelling werd het broed vervolgens door de bijen verwijderd. Ondanks het vele werk en de teleurstellende resultaten wordt dit onderzoek voor 2007 weer in het onderzoeksprogramma opgenomen.

Bevruchtingsstation Neeltje Jans

Om controle te houden over de paringen van koninginnen is een geïsoleerd bevruchtingsstation nodig of moet men werken met KI. Gelukkig kan de stichting gebruik maken van het bevruchtingsstation Neeltje Jans. Daarnaast worden er ook koninginnen kunstmatig geïnsemineerd. Omdat het voor selectie nodig is te werken met grote aantallen koninginnen en volken loopt de stichting juist op dit terrein tegen haar beperkte middelen aan. Zowel teelt als selectie zijn erg arbeidsintensief. Ook zijn er veel volken met veel bijen voor nodig.

Zoals al eerder vermeld is wordt er bij de stichting 'De Duurzame Bij' gewerkt met meerdere Primorskylijnen. Niet alle lijnen zijn even resistent. Voornamelijk de lijnen groenblauwgeel en

groenblauwviolet (onderlinge kruisingen van lijnen) blijken over de gewenste resistentie te beschikken. Als we alleen van deze lijnen zouden verder kweken, zal spoedig het probleem van inteelt de kop op steken. Het is belangrijk bij de nakomelingen zowel te letten op een voldoende genetische variatie als te letten op

Bevruchtingsvolkjes staan klaar om uitgezet te worden op Neeltje Jans

Bevruchtingsvolkjes op paringsstand Neeltje Jans

resistente eigenschappen. Het bevruchtungsstation 'Neeltje Jans' biedt ons de mogelijkheid gecontroleerde paringen van onze beste koninginnen te bewerkstelligen. De samenwerking met telers uit Duitsland en Luxemburg helpt om voldoende genetische variatie te realiseren.

Voldoende genetische variatie

Bij de Primorskybijen is er langs natuurlijke weg een bepaalde resistentie ontstaan. Omdat er nog steeds Primorskyvolken aan een varroabesmetting ten onder gaan, lijkt het gerechtvaardigd te zeggen dat het natuurlijke selectieproces nog niet voltooid is. Bij het Duitse bijeninstituut Kirchhain worden Carnica's al lange tijd geselecteerd op varroaresistentie met als resultaat dat er

Ed Pieterse verzorgt de bevruchtigsvolkjes

Doorkijkraampje: 'dichtklappen, klemmetjes er op en het raampje kan het bijenvolk in om verder te worden uitgebouwd'

Carnicalijnen zijn die beter bestand zijn tegen een varroabesmetting dan niet geselecteerde Carnica's. Ook de Naturlandimkers uit Zuid-Duitsland en het Zuchtproject Varroatoleranz in Luxemburg boeken resultaten. Samenwerking in de vorm van uitwisseling van koninginnen en darrenvolken helpt om een voldoende genetische variatie te garanderen en de eigenschappen voor resistentie te behouden en of te versterken. Het bevruchtungsstation 'Neeltje Jans' geeft ons de kans gewenste kruisingen te bewerkstelligen.

Bij al deze selectieprocedures worden volken, die langer leven, dan wel opvallen doordat de varroapopulatie langzamer groeit, gebruikt als uitgangspunt voor de volgende generatie.

Overlevingstesten met combinatievolken

Vanuit de ervaringen van de laatste zes jaar weten we nu waarop we moeten selecteren en is het moment aangebroken om grootschalige testen uit te voeren met kruisingen. De koningin is een raszuivere Carnica-, Buckfast- of lokale koningin en de darren waarmee ze paart zijn raszuivere Primorsky's. Het is de bedoeling dergelijke combinatievolken te houden zonder bestrijding van de varroamijt. De koningin moet op het volk blijven om de mijten de kans te geven zich onbelemmerd voort te planten. Het is normaal dat bij aldus behandelde volken zich in het tweede jaar een explosieve vermeerdering van de mijten voordoet. Als het bijenvolk deze explosieve vermeerdering weet te voorkomen kan men spreken van een resistentieverschijnsel. Het volk moet de mijtenpopulatie dus klein weten te houden. Het is wel zeker dat veel volken deze overlevingstesten niet doorkomen. Het doel hiervan is om uiteindelijk een groep van 50 volken in een pool te krijgen die genetisch weinig aan elkaar verwant zijn maar wel resistente eigenschappen hebben. We hebben dringend een bij nodig die zelf de varroamijt aan kan en een zo groot mogelijke genetische basis heeft.

Varroaresistentie project 2007 t/m 2011. Wie helpt?

Het is duidelijk dat er voor overlevingstesten met F1 koninginnen grote aantallen volken nodig zijn.

'De Duurzame Bij' zoekt imkers die een overlevingstest met door de stichting geleverde koninginnen willen doen. Het is de bedoeling dat de imker, alleen of samen met collega imkers, voorlopig gedurende twee jaar tien volken houdt zonder de varroamijt bij die volken te bestrijden. Behalve het verzorgen van deze bijenvolken hoort daar ook bij bepaalde eigenschappen van de volken nauwgezet te observeren: zachtaardigheid, honingopbrengst en natuurlijk aantallen mijten. (om de drie weken tellen). Van de koninginnen waarmee de imker werkt is de afkomst alleen bij de stichting 'De Duurzame Bij' bekend. Het kunnen Primorsky's zijn maar ook Carnica's uit het varroatolerantie project in Kirchhain, Carnica's uit het hygiëneproject van Celle, of Buckfastmateriaal van de Naturlandimkers uit het Oberfälzerwald en van het Luxemburgse FUAL Zuchtproject, Nederlandse bijen met resistente eigenschappen en verder Amerikaanse koninginnen met SMR-eigenschappen (supressed mite reproduction) als we die mogen importeren. Deze koninginnen hebben gepaard met Primorskydarren. Imkers die belangstelling hebben hieraan mee te doen kunnen nadere informatie verkrijgen bij de stichting 'De Duurzame Bij', dhr. Ed Pieterse, t 0343 441651, e erpmaarn@planet.nl.

Om extra ruimte te geven: een bak

Astrid Schoots

In en rond het bijenhouden is niets zwart-wit: in veel situaties is een verschillende aanpak mogelijk, elk met zijn voors en tegens.

Meebewegen met voer

In de winter zit het bijenvolk in een tros samengepakt, onder tegen de voedselvoorraad aan. Door de kou hebben ze weinig bewegingsvrijheid en moet het voedsel bijna binnen 'mondbe-reik' zijn. De wintertros beweegt al consumerend langzaam mee met de opschuivende voederkransgrens, van benedenvoor naar bovenachter. De bewegingsvrijheid van de bijen wordt groter naarmate de temperatuur in de lente gaat stijgen. Veel imkers halen bij de voorjaarscontrole of uitwintering enkele voerramen bij het broednest weg, om deze te vervangen door lege uitgebouwde ramen of kunstraat. De suikerramen gaan naar de onderbak of worden apart gehouden voor gebruik later in het jaar, de halfllege ramen worden naar beneden verplaatst. Voor de bijen zelf is dit verplaatsen niet nodig, maar het is een prima manier om ruimte te maken voor het uitbreidende broednest en de eerste nieuwe honing. Het is ook goed om zo de oude ramen geleidelijk kwijt te raken en je raambestand te vernieuwen. De bijen zullen het verdwaalde voer bij hogere temperaturen toch wel kunnen bereiken. Sommige imkers halen alle kantramen met voer weg, om suiker en honing zodanig te scheiden dat later ook deze broedbakramen geslingerd kunnen worden. Ik vind dat een misvatting: een bijenvolk moet als buffer altijd zo'n vijf kilo honing ter beschikking hebben. Een eenvoudige stelregel om 'honing-zucht' te temperen is dan ook: niet slingeren uit de broedbak.

Grootste activiteit op grensvlak voer en broed

Maar al deze voorjaarsbezigheden doen niets af aan het feit dat de natuurlijke concentratie van bijenactiviteiten het grootst is op het grensvlak van voerkoepel en broednest. Wanneer zich in dat grensgebied een lege cel bevindt, zal daarin direct stuifmeel of honing worden opgeslagen of een eitje worden gelegd. De bijen zullen er steeds naar streven om aansluiting te houden

aan de honingkoepel boven het broednest en een lege bovenruimte op te vullen. Wanneer er veel voer binnenkomt wordt de honingkoepel dikker en groeit deze, naast wat braamraat bovenop de ramen, naar beneden uit. Het broednest dat eerst nog in de breedte volume maakte, wordt nu ook naar beneden gedreven. In de natuur groeit een bijenvolk naar beneden. Dat heeft natuurlijk ook te maken met het feit dat raat in principe hangt en de vrije bouwruimte zich dus eronder bevindt. Zonder een rijke dracht breiden de bijen niet uit, ook niet naar boven, tenzij ze erg kap zitten. Dat brengt ons op de volgende kwestie.

Nieuwe broedkamer eronder plaatsen

De eerste ruimte-uitbreiding in de tweede helft van maart kun je zoals gezegd geven met nieuwe ramen aan weerszijden van het broednest. Maar wanneer je een hele broedbak ineens wilt geven aan kleine volken die slechts op één broedbak hebben overwinterd, of aan grote volken wanneer je daar een hele bak oude ramen hebt weggehaald: plaats je die lege bak dan onder of boven het broednest? Er zijn verschillende mogelijkheden. Omdat een volk zich naar beneden uitbreidt, lijkt het logisch om nieuwe ruimte onder het broednest te geven. Je kan dan een broedkamer geven met bouwramen -tot ongeveer half april- en kunstraat, aangevuld met een paar sluitblokken. Het geeft absoluut geen verstoring, en wanneer de extra ruimte nodig is wordt deze zoetjesaan in gebruik genomen. Om de scheiding tussen de twee bakken nog makkelijker te overbruggen kan je het middelste raam in de nieuwe onderbak weghalen: op die plek zal dan een eerste raatje 'doorhangen', van waaruit de bijen de onderbak verder veroveren. (Zie ook: dilemma's maart 07).

...of erboven?

Er zijn ook imkers die de nieuwe lege bak erbovenop zetten, vanuit het idee dat bijen immers ware meesters in klimaatbeheersing zijn: de benodigde extra warmte rond het broednest kan toch wel vastgehouden worden. Bijen kunnen inderdaad veel, en voor een barstensvitaal volk in een zachte lente zal dat zeker geen

Grote en kleine kasten, ieder volk zijn maat

Rijke dracht, zacht weer en een flink volk

erop... of een bak eronder?

probleem zijn, maar voor kleinere of zwakkere volken werkt zo'n grote extra ruimte anders uit, zeker bij invallende kou en tegenvallende dracht, omdat zij de opstijgende warmte toch plaatselijk vast moeten houden of compenseren. Hierbij is het wel de vraag in hoeverre een voerkoepel daadwerkelijk isoleert of de opstijgende warmte juist doorlaat of absorbeert.

Bijen nemen lege ruimte zowel boven als onder alleen in gebruik, wanneer er veel dracht is. Bij weinig dracht houden ze hun broednest alleen maar in stand, er is dan geen behoefte aan extra ruimte.

Eerste honingbak geven

De volgende stap van uitbreiding is de honingkamer. Kies je voor het 'hoge' broedkamerformaat BK of voor het 'halve' honingkamerformaat HK? Een voordeel van één maat, in de praktijk meestal drie BK, is dat je gemakkelijk kan manipuleren: bakken rouleren, volken splitsen, raampjes omhangen. Het nadeel van drie BK is dat het erg ruim is, zodat bij kleine volken of matige dracht een hoge honingbak moeilijker vol komt. Een volle lage bak oogsten is veel makkelijker dan een hoge bak met halfvolle ramen. Dit kan je opvangen met wat sluitblokken in elke bak, sowieso verstandig in een nieuwe honingbak, of dit nu maat BK of maat HK is.

Wat is het goede tijdstip? Als de paardebloem en esdoorn volop bloeien, en de dracht meer oplevert dan de dagelijkse behoefte van het volk. Dat kan je o.a. zien aan de vele cellen open nectar en honing rond het broednest, meestal half april. Dit in tegenstelling tot half maart, wanneer de bijen nog hun voorraad aan het opmaken zijn en er weinig voercellen tegelijk open zijn. Het volk moet ook groot genoeg zijn om van de dracht te kunnen profiteren, en om een nieuwe bak te kunnen uitbouwen. Bouwdrift kan je zien aan de wittige wasrandjes bovenop de ramen. De vaak gebruikte krant ertussen, om aan de bijen zelf het tijdstip van ingebruikname van de nieuwe bak over te laten, houdt geen warmte tegen.

Wanneer er volop nieuwe honing verzegeld wordt, wordt de

honingkoepel zo dik dat deze als een natuurlijke moerbarrière werkt. Een moerrooster leggen om te voorkomen dat er broed in de HK komt is twijfelachtig. Want als er veel dracht is, komt de HK toch wel vol; als er weinig dracht is, hebben de bijen het zelf nodig en is er niets te slingeren. Bovendien werkt bij een klein volk het rooster als een hindernis om de HK in gebruik te nemen.

En dan: de bak erop of eronder? Je kan de eerder beschreven gedachtegang van uitbreiding naar beneden consequent doorvoeren, maar het wordt onderhand wel een zware til. Het is ook steeds minder nodig: het weer is doorgaans zachter, het volk groter en de honingkoepel dikker.

Tweede honingkamer

De laatste stap van uitbreiding, een tweede honingkamer: plaats je die bovenop de bovenste HK, of eronder?

Het is het eenvoudigst om de nieuwe bak gewoon bovenop de stapel te zetten: geen knoeiboel van druipend braamraat, geen getil en gesjouw voor de imker. Wel voor de bijen, zij zullen een deel van de nog niet verzegelde honing ver naar boven moeten verplaatsen. Door deze reorganisatie zal het langer duren voor je kan oogsten. Een ander nadeel is, dat de bijna volle HK als een drempel wordt ervaren en de bijen niet meer erdoorheen naar boven klimmen, maar de verdere oogst onder in de broedruimte gaan opslaan en deze daarmee verkleinen, met als gevolg ruimtegebrek en zwermneiging.

Wanneer je de nieuwe HK onder de bijna volle HK plaatst, gaan de bijen gewoon door met indikken en verzegelen van de honing, van boven naar beneden toe. Als de bovenste bak klaar is, kan deze eenvoudig afgenomen worden op een moment dat het goed uitkomt, zonder gedoe met bijenuitlaat. De kans is groot dat er dan weinig bijen in zitten. Ze zullen het niet eens merken! Na het slingeren kan je de lege bak weer onder de bijna volle bovenste bak plaatsen, en zo heb je een mooi roulerend systeem. De kortstondig lege ruimte boven het broednest is in deze tijd van het jaar geen probleem meer. Bij rijke dracht, zacht weer en een flink volk zal dit snel worden volgedragen.

Voedselbuffer in de broedbak niet slingeren

De voederkransgrens, overgang tussen broed en voer

De bijencursus van 2006

In het najaar van 2005 liepen mijn man en ik op een zondag eens door het rustige Reigerbergersbos. We zagen een briefje op een boom geprikt met een rode pijl richting een paadje naar een huisje. Daar aangekomen bleek het een Haags 'imkernest' te zijn. We werden verwelkomd door Hanneke, Margriet en Paul die ons vertelden wat daar op die plek allemaal gebeurde. Ik ben al heel lang erg geïnteresseerd in insecten en zeker ook in het leven van de bijen. 'Oh, dan moet je beslist de cursus komen doen, die start in februari'. Als je hen drieën kent dan begrijp je misschien wel dat er geen ont-komen aan was. Ze zijn zo enthousiast en imkers in hart en nieren! We kochten nog wat potjes honing, kaarsen en een klein flesje Ambrosiuswijn en toen al besloot ik mij te gaan opgeven. Nou, daar heb ik nog geen minuut spijt van gehad.

Alles met tekeningen

Allereerst de theorielessen van de basiscursus Bijenteelt in een vaak aards koud schoollokaal in Voorburg, onder leiding van Leo van Gelderen. We gingen aan zijn lippen want Leo weet er alles van en kan het duidelijk vertellen. We hoorden van de koningin, het darrenbroed, de bijensteek, de bijenveger, de broedkamer, het moerrooster, de raampjes en haar formaten, de varroamijt en andere gevaren enz. Alles voorzien van tekeningen, zoals een prachtige van de ontwikkelingsstadia die een moer, werkster of dar moet doorlopen teneinde te worden wat ze zijn. Mijn mond viel open toen ik hoorde dat elke werkster het hele scala van werkzaamheden uitvoert in haar leven. Wat een carrière en dat allemaal in zes weken! Ik kijk nu met nog meer bewondering naar de bijen die mijn tuin bezoeken. Dat zijn nog eens pensionado's!

'Ach, die paar bijen'

Enfin, half april was het zover. Geen woorden, maar daden en op naar het huisje in het bos voor een voorjaarsinspectie in de bijenkasten. Vol spanning maakten we de kast open om te kijken of we wisten wat we zagen. Gelukkig zwermden Leo, Paul, Hanneke en Margriet

foto P. van Rooijen

als opperimkers om ons heen en wezen ze ons wat er te zien was. Ik vond het helemaal niet eng om een rooster vol kriolende bijen te pakken. Ach, die paar bijen die er op zaten, dat viel wel mee. Ik had nog geen idee hoe dat weken later totaal anders zou zijn als de familie op z'n grootst was!

Verrukt

Hemel, wat was dat leuk om alles van zo dichtbij te zien groeien en bloeien. Verrukt waren we als we na lang kijken eindelijk de eitjes zagen zitten, of als we de koningin temidden van haar volk signaleerden, of als we een bij een bijdans zagen doen. We hebben ze horen zoemen en huilen en tuten en weten dat je nooit in de aanvliegroete van een kast moet gaan staan. Minder gelukkig waren we als we gestoken werden en dat is iedereen wel eens overkomen. Sommigen hadden weinig last, anderen hadden dagen een dikke en pijnlijke plek.

Ik begon het steeds enger te vinden mijn handen in de kast te steken en heb zelfs handschoenen gebruikt. Het is verbazingwekkend in welk hoog tempo een volk zich voortplant en bijzonder te zien hoe slim imkers zijn om te voorkomen dat de hele club gaat zwermen. Want tja, geen bijen geen honing. Dat is de kroon op je werk, begreep ik, toen we gingen honing slingeren. Wat een hoeveelheid door zulke kleine diertjes bij elkaar gevlogen! Ik heb dan ook menig potje gekocht en uitgedeeld. Wie weet zit er wel honing in van nectar of stuifmeel uit mijn tuin!

De cursus werd feestelijk afgesloten op een verenigingsavond. We kregen een diploma en er werd een mooie diavoorstelling vertoond. Er waren lekkere hapjes en gezellige ontmoetingen.

Ik heb genoten en daarvoor allen hartelijk dank voor deze fantastische cursus. Imker word ik niet, zoveel tijd en energie heb ik niet over. Ik kom wel langs na de nieuwe oogst van 2007!

Yvonne Sterk-Houtman

Schooltv over bloemen en bijen

Zoekt u als afdeling nog een leuk stukje film om aan kinderen op school, in het bezoekerscentrum of elders te vertonen dan krijgt u die kans op vrijdag 27 april 2007. Dan zendt Schooltv uit met de reeks 'Nieuws uit de natuur', met een aflevering over 'Bloempjes en bijtjes: thema: bloemen' van 10.10-10.30 uur. Herhaling op maandag 14 mei van 10.40-11.00 uur. Op vrijdag 25 mei zal een aflevering uit diezelfde reeks vertoond worden 'Bloempjes en bijtjes: thema: bijen' van 10.10-10.30 uur.

bijschrift

Over de bijtjes en de bloemetjes...

'Er gaat niets boven de bijtjes en de bloemetjes', om maar eens een profilerende leuze van één der noordelijke provincies te parafaseren. Met die twee-eenheid, bijtjes en bloemetjes, heb ik getracht mijn kinderen de noodzakelijke voorlichting bij te brengen. Zelf ben ik van de 'oievaar-generatie' en mijn vader draaide wel eens een boerenkoolblad om, ten einde te zien of het waar was wat zijn ouders hem hadden verteld over creatie. Die 'bijtjes en bloemetjes' zijn natuurlijk een geweldig beeld, een prachtige PR voor de imkerij. Ik verweef het vaak in mijn verhalen over imkeren die ik

houd voor o.a. verenigingen en leerlingen van basisscholen. De bij als mediator in de sex van bloemen. Aandacht is er dan gegarandeerd.

De rol van mediator, oftewel bestuiver van bloemen, is natuurlijk van eminent belang voor veel planten. Economisch gezien is die rol veel belangrijker dan de rol van honingproducent. De bestuiving draagt belangrijk bij aan de productie van land- en tuinbouwgewassen en daarmee aan het Bruto Nationaal Product van veel landen. Het is om die reden dat onze landelijke overheid nog steeds (financiële) aan-

dacht heeft voor de imkerij ook al wordt die grotendeels door hobbyisten bedreven. En dat laatste is een unicum in de agrarische wereld. Voor ons is het van belang om bij de onderlinge contacten rekening te houden met die overheidsbelangstelling, met name als de gesprekken gaan over onderzoeksfinanciering. Bestuiving is daarnaast indirect van belang voor het welbevinden van mensen in stedelijk gebied. Bestuiving bevordert met name de dracht van besdragende heesters en die trekken daardoor in de winter vogels aan. Onderzoek heeft aangetoond dat de aanwezigheid van vogels in het stedelijk groen, met name in de winter, het welbevinden van mensen opkrikt. Dat argument kunt u gebruiken in contacten met de plaatselijke overheid.

De natuur zit prachtig in elkaar, maar de bijen zijn niet uit op bestuiving, dat is een 'bijproduct' van hun fourageren. Voor de gezondheid van bijen is voldoende voedsel van een goede kwaliteit essentieel.

Niet alle stuifmeel kan daartoe worden gerangschikt. Zo hebben veel windbloeiërs eiwitarm stuifmeel. Het verteren daarvan, of nog erger een gebrek aan stuifmeel, verkort hun leven. Voorkom overbegrazing, of nog beter: bevorder de dracht door te overleggen met de plaatselijke en lokale overheid en anderen die daar belang bij hebben, zoals agrariërs en natuurbeheerders.

Volgens de oude Egyptenaren zijn de bijen van goddelijke oorsprong. Ze zouden ontstaan uit de tranen van de god Re die op de aarde neerdalen. Een prachtige gedachte. Wat is er dan mooier om de doelstellingen in onze statuten kernachtig te kunnen samenvatten met de leuze: 'Wij zijn er voor alle bijen'. Dat kan alleen maar stimulerend werken.

Henk van der Scheer

In maart stond bij deze rubriek een foto van M.J. van Iersel. De maker van deze foto is M. Mutsaers. Onze excuses voor het ontbreken van de naamsvermelding.

foto: H.G.W. Prinsen

Bevruchtungsstation Ameland

Jan Kienstra en Gosse van der Velde

Koninginnen laten bevruchten op het teeltstation 'Ameland'. Ook in het jaar 2007 is het eiland Ameland beschikbaar voor iedere imker die zijn eigen koninginnen wil laten bevruchten.

In 2007 is het de bedoeling om twee door-
gangen te organiseren. Zie schema, kosten per kastje € 8,-. Aanmelden uitsluitend telefonisch of per e-mail.

Schema overlarven, uitlopen, aanleveren en afhalen bootsteiger Holwerd naar Ameland

Termijn	Overlarven	Uitlopen moer	Naar Ameland (aanleverdag)	Terug van Ameland (ophaaldag)
1	16-05-07	28-05-07	2-06-07 om 10.45-12.00 u.	23-06-07 om 10.45-12.00 u.
2	6-06-07	18-06-07	23-06-07 om 10.45-12.00 u.	14-07-07 om 10.45-12.00 u.

Reserveer zo vroeg mogelijk.

Gosse van der Velde, t 050-54 21 794,
m 06-20 81 98 81, e gvdvelde@tiscali.nl
Jan Kienstra, t 0519-54 26 44,
m 06-53 43 85 63, e jkienstra@home.nl

Voorwaarden

Alleen Apidea's, Kirchhainers, minikastjes, éénraatskastjes en vergelijkbare kastjes. Deze kastjes mogen geen darren bevatten en dienen absoluut voorzien te zijn van een darrenrooster.

Drie- en zesramers worden niet toegelaten. Zorgt u zelf voor voldoende voer! Wij voeren niet bij.

Advies: merk uw koninginnen zodat u zeker weet dat u uw eigen koningin terug krijgt. Als darrenlijn wordt in 2007 opgesteld dochters van:

B25(CS) = B126 (PJ) x B238 (PJ):
00-B134 (PJ) x B106 (PJ):
98-B188 (PJ) x B123 (PJ):
96-B172 (PJ) x B161 (PJ):
93-B252 (PJ) x A224 (PJ):
91-B314 x B62.

De darrenlijn is oud Athos materiaal van Broeder Adam. Het materiaal is stabiel en is zeer zwermtraag. Het zijn goede honinghalers. Cristian Salau heeft dit materiaal in 2002 gekregen van Paul Jungels. Wij hebben de B25(CS) gekregen van Cristian. Deze koningin was een van de darrenvolken die in 2003 op Lautenthal opgesteld stonden.

i www.buckfastameland.nl.

Wat kan Ameland nog meer voor u betekenen?

U heeft verschillende mogelijkheden voor het kopen van koninginnen.

Voor een éénjarige raszuivere koningin betaalt u € 76,- incl. verzendkosten.

Voor een jonge raszuivere koningin betaalt u € 58,- incl. verzendkosten.

Voor een productiekoningin betaalt u € 20,- excl. verzendkosten.

Voor een onbevruchte koningin betaalt u € 12,- excl. verzendkosten.

De koninginnen worden met stamboom en onder garantie via normale postverzending geleverd.

Carnicalijnen op de Duitse eilanden

Wangerooge

Carnica Troiseck Celle, 15 darrenvolken v. C-T Celle, Zb.-Nr. Celle 6-1-427/04

a Uwe Meinjohanns, Halsbekerstr.115, 26655 Westerstede-Tarbag

t 0049-44 88 76 10 91

m 0049-17 62 90 33 554.

Open 29 mei tot 21 augustus 2007, laatste aanlevering: 31 juli 2007. EWK's kunnen ook zondags tot 20.00 uur afgegeven worden.

Spiekeroog

Carnica-Troiseck lijn Hoffmann, 22 darrenvolken v. Zb.-Nr. 6-39-519/03

a R. Andritschke, Südstr. 14, 31832 Springe, t 0049-50 44 708 of

a Aribert Prill, Baringstr. 11, 31832 Springe, t 0049-50 44 85 83.

Aanname dagelijks tot 18.00 uur,

t 0049-49 76 619 tussen 17:00-18:00 uur gedurende 2 juni tot 11 augustus 2007

Langeroog

Carnica-Peschetz, 15 darrenvolken v. Zb.-Nr.: Johanning 6-51-32/04

a W. Wilms, Helsingborgerstr. 31, 28719 Bremen, t 0049-42 16 34 610

m 0049-17 34 55 52 49 of

a Manfred Köhler t 0049-44 51 85 454 of

a Hermann Juilfs t 0049-49 71 52 48 (op dinsdag). Open: 29 mei tot 21 augustus 2007, laatste aanlevering: 31 juli 2007.

Norderney 2007

Carnica-Kirchhain (Varroatoleranz-programm), 25 darrenvolken v. Zb.-Nr. Kirchhain 7-45-316/04

a H. Lengert, Süderstr. 12, Südvictorbur 26624 Südbrookmerland t 0049-49 42 24 14

Open: 29 mei tot 14 augustus 2007, laatste aanlevering: 24 juli 2007.

Just 2007

Carnica Sklenar 47/G/10, 15 darrenvolken v. Zb.-Nr. Renken 17-168-22/04

a J. Fussy, Eschstr. 59, 26683 Strücklingen-Saterland

t 0049-44 98 91 297.

Aanleveren: alleen op de dinsdag

m 0049-17 01 93 58 14 of

m 0049-16 09 28 84 821.

Open: 29 mei tot 24 augustus 2007, laatste aanlevering: 30 juli 2007.

Meer informatie, kosten en voorwaarden op: i www.bienenzucht.de/inselbel.htm

Op deze site kunt u ook informatie vinden over Borkum en Puan Klent/Sylt.

Tevens is er informatie te vinden op:

i www.bienenbelegstelle-norderney.de

i www.bienenvaterwilms.de/belegstelle-langeoog.htm

i www.wangerooge.de.vu

Overlarfdagen Limburg

Buckfast

a H.H. Korten, Asbroek 4, 6088 PE Roggel, 0475-45 34 20.

Carnica

a M.v.d. Boogaert, Bocholterweg 5, 6006 TL Weert, t 0495-52 00 80.

a P. Elshout, Wilhelminalaan 52, 6114 BH Susteren, t 046-44 92 987, m 06-10 65 74 17.

a A.M.T. Nuy, Uterweg 107, 6414 SN Heerlen, t 045-52 15 636.

a E. Sambeth, Heiberg 7, 6436 Cl Amstenrade, t 046-44 28 271.

a J.J. Steegh, Brandakkersweg 2, 5971 NX Grubbenvorst, t 077-36 61 886.

J.B. Veldkamp, Spaans-Neerbeek 44, 6164 CJ Geleen, t 046-47 45 635.

Voor alle contactpersonen geldt: bezoek alleen mogelijk na telefonische afspraak.

Nieuwe website NBV

Het zal u niet ontgaan zijn dat met de vele vernieuwingen ook de website van de Nederlandse Bijenhoudersvereniging NBV grondig aangepakt is. Sterker nog, er is een compleet nieuwe website gelanceerd: www.bijenhouders.nl

In het eerste nummer van dit jaar schreven we over de huisstijl die ontwikkeld is door het designbureau VBAT (Visser Bay Anders Toscani). Onderdeel hiervan was het ontwerp voor de nieuwe website.

De webbouwer, Gerrit van Gelderen van Nexxia Webdesign: "Het ontwerp van VBAT heeft een geweldige uitstraling. We konden ons hierin prima vinden en zijn enthousiast ermee aan de slag gegaan. Wel hebben we enkele aanvullingen op het ontwerp doorgevoerd. Zo is er nu op elke pagina een prachtige foto verwerkt in plaats van enkel op de homepage. Een ander leuk detail is de wisselende foto op de homepage. Elk seizoen heeft een andere serie. Veel leden hebben hun foto's hiervoor beschikbaar gesteld. Dit is een mooie aanvulling op de uitstraling van de site."

CMS

De website bevat een uitgebreid CMS, wat staat voor Content Management Systeem. Met dit systeem kan de redactie van de website alle inhoud van de pagina's van de website bewerken. Ook kan ze nieuwe pagina's aan de website toevoegen.

Gerrit: "Absoluut een must voor een vereniging als de NBV. Er is zoveel informatie en ervaring, daar valt genoeg over te schrijven! Naast het bewerken van de pagina's kan de redactie ook de agenda vullen en is er een apart onderdeel voor een maandelijks item."

Afdelingen

Op de website staan ook de afdelingen die aangesloten zijn bij de NBV. De afdelingen kunnen hier zelf informatie aan toevoegen. Veel afdelingen hebben hun gegevens al aangevuld en een leuk stukje over hun vereniging geschreven.

Webredactie

Zoals we al eerder schreven zijn we nog op zoek naar mensen die de webredactie willen versterken.

Gerrit: "Het werken in het CMS is te vergelijken met het schrijven van tekst in bijvoorbeeld Word. Enige kennis van HTML, een computertaal voor de opmaak van documenten, is erg handig, maar geen vereiste. Natuurlijk gaat er wel wat tijd in zitten, maar het is erg mooi werk om te doen. Je ziet iets groeien en je kan er veel plezier aan beleven."

Heeft u tips, opmerkingen of vragen over de website, neem dan contact op met onze webredactie. De contactgegevens kunt u vinden onder 'Webredactie' op de website. We zien u graag verschijnen op onze vernieuwde website!

Home Forum
Vereniging Tijdschrift
Leden Winkel
Afdelingen Archief

Actueel
Wat speelt er in de bijenhouderij en binnen de NBV?
> Bijenhouden.nl het imkersforum
> Nieuw! Plantenvademecum
> Webredactie gezocht
> Bijgezondheid
> Commerciële imkerjactiviteiten
> Dracht

Winkel
Alle imkermaterialen en aanverwante zaken vind je in het Bijenhuis.
> Digitale winkelwagons
> Depots in het land
> Aanbiedingen
> Introductie

Voorlichting
> Jongeren-info

Agenda
28-04-2007
> Ledenvergadering NBV
10-03-2007
> Ledenvergadering VCI
10-03-2007
> Gezondheidscaörd.
03-02-2007
> Koninginneteelt
In deze rubriek aandacht voor een bijzonder evenement, mijlpaal of prestatie van...
lees verder

NBV

NEDERLANDSE
BIJENHOUDERSVERENIGING

VERENIGINGSNIEUWS

Jaargang: 1

april 2007

Boeldag Lonneker

Een imker verzamelt in de loop van de tijd veel materiaal, duurzaam en minder duurzaam. Imkerpijpen, honingslingers, honingvaten en dergelijke. Zonde om weg te gooien of ongebruikt in een hoek te laten staan. Kom ermee naar de **boeldag** die wij op zaterdag 19 mei houden. Maar kom ook als u nog materiaal nodig heeft. Deze gezellige boeldag (imkermaterialenmarkt) is ook erg interessant voor niet-imkers. Aanvang 10.00 uur bij bevruchting- en carnica proefstation Oost-Nederland Glanerbruggerweg te Lonneker.

- Iedere imker wordt in de gelegenheid gesteld artikelen te koop aan te bieden.
- Producten kunt u per opbod verkopen. U kunt uw product zelf aanprijzen of dit door een ander laten doen.
- Producten kunnen geruild worden tegen die van een ander.
- Aan de dag zijn geen kosten verbonden.

Andere activiteiten

Het imker-depot Enschede van Roelof Waaijer is present. In zijn kraam kunt u nieuwe producten kopen tegen aantrekkelijke kortingen. Kunstraat van het *Bijenhuis* bijvoorbeeld. Maar ook honing, honingsnoepjes, -zeep, -wijn en nog veel meer. U kunt gratis overlarven van verschillende bijenrassen. Als niet-imker kunt u alle informatie over bijen krijgen de u wenst.

Routebeschrijving

1. Als u met de auto van Enschede richting Oldenzaal rijdt, rechtsaf richting Losser. Na een kilometer Lossersestraat neemt u de afslag rechts. Aan het begin van deze weg -de Glanerbrugweg- ziet u links een opvallend gekleurde bijenwagen ten teken dat u er bent.

2. Als u vanaf de A1 komt, neem dan bij Oldenzaal de afslag naar vliegveld Twente. U komt op de provinciale weg van Oldenzaal naar Enschede. Halverwege ligt Lonneker, waar u vlak voor het benzine-station linksaf slaat richting de Lonneker-molen (het dorp uit). De weg volgen tot een voorrangsweg (Lossersestraat). Deze oversteken en na 100 meter aan de linkerkant vindt u het bevruchting- en proefstation aan de Glanerbrugweg, goed herkenbaar aan de kleurrijke Oostduitse imkerwagons die daar staat.

Inlichtingen bij Lüdwich Asbreuk, t 053-53 83 985, Frans Halman, t 053-46 11 162, Roelof Waaijer, t 053-46 12 416, of e roelofwaaijer@home.nl.

Bestuiving/commerciële imkerij

Joep Verhaegh, HB-LID NBV

De NBV onderzoekt de mogelijkheden om te komen tot een inventarisatie van de economische bestuivingswaarde van de honingbij in de Nederlandse land- en tuinbouw. De gegevens van de inventarisatie kunnen een rol spelen om het economische belang van de imkerij bij de bestuiving van teelten in het overleg met de landelijke overheden te onderstrepen.

De NBV roept belangstellenden op om zitting te nemen in de bestuivingscommissie. Daarnaast wordt ook samenwerking aangegaan met de sSBI (Stichting Stimulering Bedrijfsmatige Imkers), waarbij veel bedrijfsmatige imkers zijn aangesloten. De sSBI organiseert reeds enkele jaren bestuivingscursussen en studiedagen en heeft deze activiteiten in 2007 uitgebreid naar het Rijnland in Duitsland.

Voor 2007 gelden dezelfde bestuivingsvergoedingen als voor 2006. In 2007 wordt na overleg o.a. met de sSBI bekeken of de vergoedingen aanpassing vereisen. Vanuit de land- en tuinbouw bestaat een

grote vraag naar kwalitatief sterke en gezonde volken voor bestuiving van gewassen in bedekte en onbedekte teelten.

In de vergadering van de Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij d.d. 26 september 2005 is de adviesbestuivingvergoeding voor 2006 als volgt vastgesteld:

- voor plaatsen in open veld: € 36,-/volk voor 3 weken of minder en bij verlenging een toeslag van € 1,75/dag.
- voor plaatsing onder glas of kunststof: € 33,-/week.
- voor bestuivingsobjecten waarvoor in opdracht van de teler speciale volken worden aangehouden en ingezet gelden vergoedingen die in afspraak met de teler zijn vastgesteld. De richtlijnen van de sSBI kunnen daarvoor gehanteerd worden. www.ssbi.nl
- voor transportkosten van de volken wordt een vergoeding van € 0,28/km geadviseerd te rekenen vanaf de bijenstal tot aan de teler.
- Geadviseerd wordt om bij afspraken met de teler het voorbeeldreglement en formulier van de sSBI te gebruiken.

Foto van de maand

'Ze zijn zo lief meneer'. Bij het einde van de winter, met het opruimen van de bijenhal, kwam ik deze 'lieve' oogjes tegen, gelukkig maar enkel in deze doos. Foto: Aloys van den Akker, Brussel (Ukkel)

Algemene Ledenvergadering NBV

De Algemene Ledenvergadering wordt gehouden op zaterdag 28 april 2007 in het Congresgebouw van het Wageningen Internationaal Congres Centrum (WICC), Lawickse Allee 11 te Wageningen, aanvang 10.00 uur, einde 12.30 uur. Vanaf 09.30 uur ontvangst met koffie.

Agenda

1. Opening door de voorzitter Jos Plaizier
2. Notulen van de ALV's van 1 april 2006 van de bvb ZLTO, bvb LLTB en de VBBN én de notulen van de Bijzondere ALV van de NBV d.d. 23 september 2006*
3. Mededelingen en ingekomen stukken
 - a. Onderscheidingenbeleid
4. Jaarverslag 2006*
5. Financiële jaarstukken 2006*

Vragen over de financiële stukken dienen uiterlijk 14 dagen voor de vergadering schriftelijk te worden ingediend.
6. Kascommissie
 - a. Verslag van de commissie*
 - b. (her)Benoeming leden van de commissie
7. Meerjaren beleidsplan 2006–2011*
8. Activiteitenplan 2007–2008*
9. Concept beleid onderzoek 2007 *
10. Voortgang werkzaamheden rond zelfstandiging afdeling Handel
11. Begroting 2008 en meerjarenraming *

Opmerkingen over de begroting dienen uiterlijk 14 dagen voor de vergadering schriftelijk te worden ingediend.
12. Verkiezingen hoofdbestuur
 - a. De heer Henk van der Scheer is aftredend en niet meer herkiesbaar.
 - b. De heer M.J. van Iersel is aftredend en niet meer herkiesbaar.
 - c. Het bestuur stelt voor de opengevalen plaatsen van Henk van der Scheer en Mari van Iersel niet meer in te vullen.
 - d. De heer Werner Vorstman wil tussentijds aftreden i.v.m. zijn nieuwe werkkring. Het bestuur stelt voor om in de vacature Werner Vorstman te benoemen mw. Carina de Boer.
 - e. De heer Rob Nijman is aftredend en stelt zich herkiesbaar.
13. Benoeming aspirant-voorzitter

De heer Jos Plaizier zal in 2008 aftreden als voorzitter en is dan niet meer herkiesbaar. In het kader van inwerken

- krijgt een aspirant-voorzitter een jaar de gelegenheid zich te oriënteren. Het hoofdbestuur stelt de ALV voor te benoemen als aspirant-voorzitter dhr. Jan Dommerholt.
14. Pauze met koffie/thee
 15. Onderscheidingen
 16. Toekenning subsidie Dick Vunderinkfonds
 17. Het maandblad Bijenhouden
 18. Website Bijenhouden.nl
 19. Rondvraag. Bij voorkeur vragen schriftelijk indienen tijdens de pauze
 20. Sluiting om 12.30 uur.

**) stukken zijn in te zien bij de secretaris van uw afdeling en te downloaden van de site www.bijenhouders.nl*

Vanaf 12.30 uur wordt u de mogelijkheid geboden de lunch met koffie/thee te gebruiken in het Bijenhuis, Grintweg 273 te Wageningen, de winkel is geopend. U kunt een lunchpakket reserveren à € 2,70: t 0317-422 422, f 0317-42 41 80 of [e secretariaat@bijenhouders.nl](mailto:e.secretariaat@bijenhouders.nl)

Middagprogramma

Na de lunch wordt om 14.00 uur het programma voortgezet in het WICC. Het programma loopt van 14.00 uur tot 15.30 uur en is in te zien bij de secretaris van uw afdeling.

Hoe komt u bij het Congrescentrum WICC?

adres: Lawickse Allee 11 te Wageningen

Openbaar vervoer:

- Vanaf station Arnhem (± 45 min.): buslijn 50, 86s en 88
 - Vanaf station Ede/Wageningen (± 20 min.): buslijn 86s of 88
 - Vanaf station Rhenen (± 10 min.): buslijn 45, 50 en 80
- Vraag naar halte WICC of busstation (3 min. lopen vanaf het WICC).

Met de auto:

- Via N225 vanaf Rhenen/Breda (A15), 1e kruispunt met verkeerslichten (links Kortenoordallee, rechts Costerweg, rechtdoor Lawickse Allee), recht oversteken en direct de ventweg aan uw rechterhand nemen, na 200 m parkeer-

- ruimte WICC aan uw rechterhand.
- Als u het terrein van het Bijenhuis verlaat gaat u rechtsaf, bij de verkeerslichten rechtdoor (Nijenoordallee). Deze weg volgen tot tweede verkeerslicht (u rijdt tegen het Agrobusinesspark met 'Meteo Consult' aan), linksaf de Kortenoordallee op, doorrijden tot het tweede verkeerslicht (rechtsaf is richting Rhenen). U slaat hier linksaf richting Centrum, meteen de ventweg aan uw rechterhand inrijden, na 200 m parkeer ruimte WICC.
- Vanaf Ede (A12) richting Wageningen rijden, op het kruispunt (verkeerslichten) met de Nijenoordallee (links Restaurant "Het Gesprek") rechtsaf slaan. Zie verdere aanwijzingen hierboven vanaf 'Nijenoordallee'.
- Vanaf Arnhem/Nijmegen: bij het vierde verkeerslicht (u ziet aan de overkant rechts een Shell benzinepomp) linksaf richting centrum en meteen weer rechts.

- a) op het parkeerterrein rechts meteen parkeren (betaald), en volg het voetpad over de gracht naar het WICC of
- b) rijdt door en sla de eerste weg rechtsaf, einde weg weer rechts, na ca. 100 m rechts parkeerruimte WICC.

Familiebericht

Op 9 februari 2007 overleed onze collega-imker en penningmeester **Nico Rutte**. Mede dankzij zijn inzet is het 100-jarig jubileumjaar 2006 een groot succes geworden.

Nico was groot voorstander van een bijenvriendelijker aanplant in de gemeente. Hij heeft jarenlang de catering verzorgd bij alle verenigingsactiviteiten.

Wij wensen zijn vrouw Leonie, kinderen en kleinkinderen veel sterkte toe bij het verwerken van dit verlies.

Bestuur en leden NBV afdeling 'De Heidebloem' Haaksbergen

Cursussen

Bijhouden (kennismaking) Ruinen

Afdeling Ruinen start deze cursus met theorieles op 5, 12, 19 en 26 april 2007 (van 20.00-22.00 uur bij Hotel 'Kuik'), praktijklessen op zaterdag 19 mei (13.30-16.00 uur) en vrijdag 1 juni (18.30-20.30 uur) bij het bezoekerscentrum in de Benderse. Kosten € 25,- incl. cursusboek en koffie/thee. Inl.: Jan Mansier, t 0522-47 21 52, e mansier@uwnet.nl.

Bijhouden (kennismaking) Zuidlaren

NBV Afdeling Zuidlaren start in april genoemde cursus in het verenigingsgebouw te Zuidlaren. De bijeenkomsten bestaan uit theorie- en praktijkdelen. Kosten € 20,- incl. cursusboek en consumptie. Jan Enne Dees, t 0592-27 23 83, e jedees@hetnet.nl.

BD-cursus voor gevorderden

Deze cursus kan worden gevolgd door personen die twee jaar of langer bijen verzorgen. De cursUSDagen: 21 april, 19 mei, 16 en 17 juni en 30 juni in Renkum van 09.00-16.30 uur. Het boek 'Natuur en Wezen van de Honingbij' zal voor een deel worden behandeld.

17 Juni is ook toegankelijk voor niet-cursisten, overnachtingsmogelijkheid aanwezig. De kosten bedragen € 225,- voor de gehele cursus incl. koffie/thee/soep, diner op 16 juni en lunch op 17 juni. De kosten voor alleen 17 juni bedragen € 35,- incl. lunch en evt. film op zaterdagavond. Inschrijven d.m.v. overmaking van het verschuldigde bedrag op Postbankrek.: 71.71.152 t.n.v. A. Varekamp te Wageningen, o.v.v. 'cursus bijenteelt' of 'imkerzondag 17 juni'. Wim van Grastek, t 0317-31 71 80, e wvangraskstek@planet.nl

Landeswirtschaftskammer 2007

Cursussen die gegeven worden door de Landeswirtschaftskammer 2007 Nordrhein-Westfalen, Bieneninstitut Münster, Nevinghoff 40 te Münster, t 0049-0251-23 76 662, e imkereil@lwk.nrw.de.

1. Kennismakingscursus bedoeld voor imkers die pas zijn begonnen of nog willen beginnen. Ecologie en biologie van de honingbij, grondbeginselen van de behandeling van de volken tot honingproductie en het voorkomen van bijen-

ziekten komen aan de orde. Op 11 mei (14.00-18.30 u.) en 12 mei (9.00-15.30 u.). In overleg overnachting mogelijk.

2. Koninginnenteelt: imkers die uit eigen volken of van larfjes van andere raszuivere volken jonge koninginnen willen telen voor eigen gebruik. Ook voor hen die belangstelling hebben voor koninginnenteelt. Op 1 juni (13.00-18.30 u.) en op 15 juni (13.00-18.30 u.).

3. Eenvoudig imkeren: deze cursus richt zich op imkers die een bedrijfsmethode kiezen om met de volken eenvoudig en probleemloos het bijenjaar door te komen, honing te oogsten en grip op de varroamijt te krijgen (niet voor beginners). Op 29 juni (13.00-18.00 u.).

4. Alternatieven voor varroacontrole: deze dag staat in het teken van de biologische behandelingsmethode van de varroabestrijding (mieren- en oxaalzuur). Op 17 augustus (13.00-18.30 uur). Alle cursUSDagen staan onder leiding van Dr. Werner Mühlen en kosten € 20,- per dag.

Vraag & aanbod

Te koop: bijenvolken, zowel compleet als op raam. Ook verkopen wij alle imkermaterialen o.a. honingslingers, bijenkorven en kasten (Red Cedar of vurenhout), nieuw of gebruikt, alle maten kunstraat. Informeer vrijblijvend naar onze speciale prijzen of kijk op: *i* www.dewerkbij.nl of *e* info@dewerkbij.nl. Imkerbedrijf De Werkbij, Rhenen, t 0317-61 29 42, f 0317-61 41 91, m 06-54 73 29 62.

Te koop: bijenvolken met of zonder kast, nieuw model bijenkasten. Alle maten kunstraat, alle imkermaterialen, ook honingverkoop. Openingstijden: wo., vd. en zat. of na telefonische afspraak t 0485-45 42 76. Imkerdepot Mia v.d. Heijden, Voortsestraat 19, 5454 GR St. Hubert. Elke eerste zondag van de maand staat van 09.00-11.00 uur de koffie klaar.

Te koop: Buckfastvolken met of zonder kast. Zuivere Buckfastkoningin standbevruucht. S. Zeilstra, t 0543-47 35 74 (Aalten).

Te koop: bijenvolken Buckfast F1 met kast, Spaarkast of Segeberger (Nederlandse maat), t 0599-21 29 34 (Buinen Dr.).

Te koop: bijenvolken Carnica F₁ 06, tevens de mogelijkheid om volken op te zetten met Carnica F₁ 07. R. Cox, m 06-49 11 11 96 (Castenray L.).

Te koop: bijenvolken Carnica op ramen met F1-moer. Joep Verhaegh, t 077-39 83 424 (Horst L.).

Kunstmatig geïnsemineerde Carnica-koninginnen à € 30,-. Geselecteerd op zachtaardigheid en haaldrift. Lijnen: Hoffmann+Renson, zeer geschikt voor methode Renson+kon.kweek. A. Nuy, t 045-52 15 636 (Heerlen), e nuya@home.nl

Te koop vanaf eind mei: jonge Buckfast-koninginnen, deze zijn ook leverbaar op 3 of 6 ramen, levering in volgorde van binnenkomst. Even BIJpraten? Kom dan op zaterdag naar de winkel, de koffie staat klaar. Imkerbedrijf DEVO, Prof. Lorentzstraat 28a, Tilburg, t 013-54 20 278, m 06-22 24 47 13, e info@zoemexpress.nl, i www.zoemexpress.nl.

Nederlandse honing in emmers of potten, tevens bijenvolken op ramen of kasten te koop of te huur, t 0547-27 34 77 (Goor).

Te koop: voorjaarshoning 2006 in emmers van 13 kg. t 0497-64 37 31 (Reusel).

Bloemen- en lindehoning, zeer goede kwaliteit en voldoende voorraad. Imkerij Het Korfje, t 0529-48 35 85 (Nieuwleusen).

Wij kopen uw Nederlandse honing en verkopen alle soorten honing in grote en kleine hoeveelheden. Ook stuifmeel, honingkoek, honingsnoep e.d. Ook zijn wij dé leverancier voor uw markt of braderie! Vraag vrijblijvend onze speciale prijzen of kijk op *i* www.dewerkbij.nl of *e* info@dewerkbij.nl. Imkerbedrijf De Werkbij, Rhenen, t 0317-61 29 42, f 0317-61 41 91, m 06-54 73 29 62.

Te koop: honingslinger 3-raams met beremd aandrijfwerk, zeer geschikt voor beginnend imker. Prijs € 60,-. t 040-22 15 691, m 06-50 90 87 82 (Waalre).

Te koop: Spaarkasten (10-, 7-, 6-, of 3-raams uitvoering). Ook voor losse broeden en honingkamers, daken en bodems. Kijk op *i* www.immenhof.nl. De Immenhof, Voorthuizen, t 0342472837, m 0653182006.

Te koop: prima 3-raams honingslinger en ontzegelbak, vulvat en dubbele zeef, alles RVS. **t** 0598-61 73 43 (Veendam).

Wegens beëindiging hobby: veel kasten (3/6/10-raams) en kastonderdelen, raampjes, gereedschappen, imkerjacks, berokers, potten, deksels en ander imkermateriaal. Aantrekkelijke prijzen. Verkoop op 5 mei van 07.00-16.00 uur, locatie Sixhavenweg Amsterdam-Noord. Karel Galenkamp, **t** 020-63 21 037.

Vof het Ielgat. Voor imkermaterialen en bijenproducten. Geopend tijdens het bijenseizoen van di. t/m vd.: 10.00-17.00 uur. Za.: 10.00-13.00 uur. In het winterseizoen alleen wo. Van 13.00-17.00 uur. **t** 0592-38 93 49, *i* www.ielgat.nl.

Het adres in Limburg voor al uw imker- materiaal. Cosmetics, gelee royale, propolis, pollen, bijenwaskaarsen, honingkoek enz. Altijd scherpe aanbiedingen. Open: do. en vd.: 10.00-17.00 uur, za. 10.00-15.00 uur of na tel. afspraak. AN, NÉ, was- en natuurproducten, Oude Blaarstraat 130b, B-3700 Tongeren (15 min. van Maastricht). **t** 0032-12 74 79 94, *i* www.an-ne.com.

Te koop: nieuwe Spaarkasten, Simplex- kasten, raampjes à 90,50. Zowel in vuren als ook in Red Cedar, tegen zeer aantrekkelijke prijzen. Luijmes, Terborgseweg 33a, Dinxperlo, **t** 0315-65 16 64.

Bezoekerscentrum Imkerij Immenhof. Dit omvat een imkerij, wijngaard, tuinen, expositieruimte met permanente expositie, terras en plantenverkoop. Een uniek en gezellig uitstapje voor uw vereniging, familie of bedrijf. Voor meer info zie onze website *i* www.imkerij-immenhof.nl of bel **t** 024-35 84 543. Gonnie en Marcel Hallmans, Rijksweg 224, Molenhoek/Heumen.

Bijenteeltmuseum SEC De Bankörf. Inkoop van oude imkermaterialen en bijenboeken. Boeken in onze bijenbibliotheek gratis ter inzage, catalogus aanwezig. **t** 0592-38 93 49, *i* www.ielgat.nl.

Languedoc, Zuid-Frankrijk Les Gites du Pioch. Profiteer van extra lange periode van voor- en naseizoenstarieven. Thea en Nico Oudhof, Fraise sur Agout, **t** 0033-46 79 76 172, *i* www.lepioch.fr.

Agenda

Elke eerste zondag van de maand

Open huis bij de Verenigde Deurnese Imkers (NBV afd. Deurne) op het terrein van het NMEC 'De Ossenbeemd', Haageind 31, van 13.00 uur-16.00 uur. Er vinden diverse activiteiten plaats afhankelijk van de maand (koninginnen merken, voorjaarsinspectie, honing slingeren e.d.). Koffie/thee/frisdrank is verkrijgbaar. J. Berkers, **t** 0493-31 77 28, *e* j.berkers16@chello.nl

Het hele jaar, Weert

Natuur- en Milieucentrum 'De IJzeren Man', Geurtsvenweg 4, is het hele jaar open. Meer informatie en openingstijden *i* www.nmcweert.nl. **t** 0495-52 48 93, *e* info@nmcweert.nl.

14 april t/m dec. 2007 Boskoop

Tentoonstelling 'Bomen over bijen' in het Boomkwekerijmuseum, Reijerskoop 54. Geschikt voor alle doelgroepen en in het bijzonder voor jongeren. Open: di.t/m vr.: 13.30-16.30 uur, za.: 12.00-16.00 uur, zonen feestdagen gesloten. Entree ± € 3,- p.p. Over de geschiedenis van de boomkwekerij, tevens kwekerij met oude plantenrassen. *i* www.boomkwekerijmuseum.nl.

15 april, Someren

(Dracht-)Plantenruilbeurs van 10.30-12.30 uur in het verenigingsgebouw 'De van Gijsselshof', Bosrandweg. Gelegenheid om stekjes, zaden, gescheurde of uitgestoken drachtplanten te ruilen. L.v.d. Bosch, **t** 0493-49 00 20, *e* l.bosch11@chello.nl.

19 april Bussum

Lezing (met dia's) van Aad Wolvers over "Het werken met de Buckfastbij"; hij vertelt over zijn bedrijfsmethode en die van collega Buckfastimkers Thomas Ruppel en Keld Brandstrup. Aanvang 20.00 uur in het Bijenhuisje, Huizerweg 49h, entree gratis (koffiebijdrage gewenst). Ook niet-leden zijn van harte welkom. Rudolf Fontein, **m** 06-22 96 41 42, *i* www.imkerverenigingbussum.nl.

20 april Wageningen

Algemene Ledenvergadering van NECTAR (Netherlands Expertise Centre of Tropical Apicultural Resources), aanvang 11.00 in Het Bijenhuis, Grintweg 273. Het ochtendprogramma is uitsluitend toegankelijk voor leden, het middagprogramma start

om 14.00 uur is ook voor niet-leden toegankelijk. Dia-presentaties over bijenhouden in Tanzania, Paraguay én voorlichting over Apimondia 2009 Montpellier (Fr.). mw. A.van Heest, **t** 0318-61 78 65, *e* avheest@freeler.nl, *i* www.xs4all.nl/~jtemp/nectar_index.html

21 april Enschede

NBV afd. Enschede organiseert i.s.m. groep Overijssel-Oost een lezing door Ed Pieterse (van St. Mamamoer) over 'De Duurzame Bij, nu en in de toekomst'. **a** 14.00 uur in Het Nivoncentrum, Dotterbloemstraat 120, zaal open vanaf 13.30 uur.

21 april Warwick U.K.

British Beekeepers Association Annual Convention, Royal Agricultural Showground. *e* jvhayward@suffolkonline.net, *i* www.bbka.org.uk

21 april Dordrecht

Bijen- en honingmarkt van 09.00-16.00 uur op het bijenpark, Reeweg Zuid 72b. L.van der Heijden, **t** 078-61 22 855, *e* ltm.vanderheijden@wanadoo.nl.

22 april Bostel

Bijenmarkt van 10.00-15.00 uur in Park Molenwijk (zijde Essche Heike). Tevens plantenmarkt en verkoop imkermaterialen. Inl. Piet Bressers, **t** 0411-60 15 95

27 april, op televisie

Uitzending op Nederland 3 van Schooltv - 'Nieuws uit de natuur'. Aflevering 'Bloempjes en bijtjes: bloemen' van 10.10-10.30 uur (herhaling op 14 mei 10.40-11.00 uur). Leuk voor kinderen v.a. ± 8 jaar.

28 april Wageningen

Algemene Ledenvergadering van de NBV, vanaf 10.00 in het WICC-gebouw.

29 april Clinge

Bijen- en plantenmarkt 11.00-17.00 u, bij Stichting Tragel, Sterredreef 50. G. Arens, **t** 0114-31 48 19, *e* arbo@wanadoo.nl.

30 april, Groenlo

Bijenmarkt van 08.00-13.00 uur bij zalencentrum 'Meijer', Ruurloseweg 1. R. ten Have, **t** 0544-46 31 60.

5 mei Baarlo

Bijenmarkt van 9.00-13.00 uur, Marktplein. Inl.: J.van Wijlick, **t** 077-477 14 20.

Vraag & aanbod

Schriftelijke opgave van advertenties bij de redactiesecretaris, mw. M. Canters, Postbus 90, 6720 AB Bennekom, e redactie@bijenhouders.nl.

U krijgt voor de kosten een factuur toegestuurd, vermeldt daarom uw adresgegevens in uw opgave. Geen geld overmaken of overschrijvingsformulieren opsturen!

Het tarief voor 'Vraag & aanbod' is € 10,- voor de eerste 20 woorden, ieder woord meer € 0,25.

NEDERLANDSE BIJENHOUDERSVERENIGING

Postbus 90, 6720 AB Bennekom

Grintweg 273, 6704 AP Wageningen

t 0317-42 24 22 f 0317-42 41 80

e secretariaat@bijenhouders.nl

i www.bijenhouders.nl

bank 53.90.42.897, postbank 84.68.01.

Voor betalingen vanuit het buitenland:

IBAN: NL62ABNA0539042897

BIC: ABNANL2A

Openingstijden ma t/m vrij: 10.00-14.00 uur

HET BIJENHUIS (WINKEL)

Postbus 90, 6720 AB Bennekom

Grintweg 273, 6704 AP Wageningen

t 0317 422 733, f 0317-42 41 80

e bijenhuis@bijenhuis.nl

i www.bijenhuis.nl

bank 53.90.42.900, postbank 823276

open 1 apr t/m 30 sep: di t/m vr 8.30-17.30 uur, za 8.30 - 13.00 uur

1 okt t/m 31 mrt: di t/m vr 8.30-17.00 uur

PPO - BIJEN (v.h. Ambrosiushoeve)

Centraal Meldpunt Bijenziekten (ma t/m vrij van 9.00 - 17.00 uur, op afspraak)

Droevendaalsesteeg 1, 6708 PB Wageningen

Postbus 69, 6700 AB Wageningen.

t 0317-47 84 80 f 0317-47 84 84

e infobijen.ppo@wur.nl

i www.ppo.wur.nl

i www.varroa.wur.nl

SPIITSCHADE MELDEN

Inspectie Noord/Oost, Zwolle, t 038-4291300

Inspectie West, Utrecht, t 030-66 92 669

Inspectie Zuid, Eindhoven, t 040-25 638 00

AMERIKAANS VUILBROED

Gevallen of vermoedens van Amerikaans vuilbroed (AVB) altijd melden bij:

AID Kerkrade

t 045-54 64 185

5 mei Middenbeemster

Bijen-, natuur- en plantenmarkt van 7.00-12.00 uur op het Marktplein. Voor imker-materialen kunt u terecht bij de kraam van het Bijenhuis Wageningen. Mogelijkheid tot handel in volken en gebruikte artikelen. Inl.: Gerrit Prins, t 0646613134, e gerrit.trinie.prins@hetnet.nl.

5 mei Ruurlo

I.v.m. het 90-jarig bestaan van NBV afd. Ruurlo is er een Open Dag bij de bijenstal van H. Halfman aan de Haarweg, van 10.00-15.00 uur. Inl.: H. Halfman, t 0573-45 32 44, e h.halfman@kpnplanet.nl

6 mei Liempde N.Br.

Bijen- en plantenmarkt van 10.00-16.00 u, in en rond Café 'Het Wapen van Liempde', Raadhuisplein 4. Inl.: Hans Vlamings, t 0411-63 29 38, e f.vlamings@hccnet.nl.

9 mei, Haelen

Praatavond van NBV afd. Roer- en Leudal over bestuivingsvolken en de Rensonmethode. a 20.00 uur in St. Elisabethshof, Roggelweweg 58. Jos Swart, t 0475-59 38 27, e johs.swart@planet.nl.

17 (Hemelvaartsdag), 18 en 19 mei Grijpskerke

Insecten-marathon Lentefeest bij imkerij Poppendamme op Walcheren. Presentaties door Albert de Wilde (45-60 min. per sessie), entree voor de presentatie €1,- p.p.

17 mei: 13.30 uur 'Inleiding insecten algemeen', 15.00 uur 'Kennismaking met hommels, solitaire bijen en wespen';

18 mei: 13.30 uur 'Vliegen, luizen en sprinkhanen', 15.00 uur 'Libellen en dagvlinders';

19 mei: 12.00 uur 'Inleiding insecten algemeen', 13.30 uur 'Kevers en wantsen', 15.00 uur 'Zweefvliegen en nachtvlinders'. t 0118-616966, i www.imkerij-poppen-damme.nl of i www.lentefeestinfo.nl.

19 mei Bussum

Overlarven (Buckfast), aanvang 14.30 uur in het Bijenhuisje, Huizerweg 49h, kosten 90,50 p.st. Opgave vóór 16 mei bij: Jan de Groot, 035-52 55 002. Rudolf Fontein, m 06-22 96 41 42. i www.imkerverenigingbussum.nl.

19 mei Lonneker

Boeldag van 10.00-13.00 uur bij bevruchting- en proefstation Oost-Nederland, Glanerbrugweg. Zie ook elders in dit

nummer. L. Asbreuk, t 053-53 83 985, F. Halman, t 053-46 11 162, R. Waaijer, t 053-46 12 416, e roelofwaaijer@home.nl.

25 mei, op televisie

Uitzending op Nederland 3 van Schooltv - 'Nieuws uit de natuur'. Aflevering 'Bloempjes en bijtjes: bijen' van 10.10-10.30 uur. Leuk voor kinderen v.a. ± 8 jaar.

27 en 28 mei (Pinksteren) Reusel

Viering van het 75-jarig bestaan van de NBV afdeling St. Ambrosius te Reusel, van 11.00-17.00 uur bij de bijenhal, Burg. Willekenslaan. Nostalgisch imkeren, honingslingeren korfvlechten, honing keuren, drachtplanten, was gieten, kaarsen maken. Diverse stands met informatie en producten. Pierre Sanders, t 0497-64 21 68 of Peter Lauwers, t 0497-64 29 04 i go.to/reuselsebijen.

3 juni Helmond

Jaarlijkse Natuurmarkt van 12.00-17.00 uur. Met 45 kramen met als thema 'natuur', in Stadswandelpark 'De Warande', gelegen naast dierenpark en muziekpaviljoen. e nmc.helmond@planet.nl, i www.imkersvereniginghelmond.nl.

Milieu-bijenmarkt Leiden

Deze gaat dit jaar niet door.

10 juni Nistelrode

Bijenmarkt van 10.00-16.30 uur op het marktplein. Verkoop bijteeltartikelen, voorlichting, handel in bijenvolken (start 10.00 uur). Henk Broeksteeg, t 0412-45 27 35, e hhmb@xs4all.nl.

10 juni St.Anthonis

Open dag bij Imkerij en fruittuin 'De Bijendans', Zandkant 11a van 10.30-16.00 uur. Zie ook BIJEN 15(5): 134-135 (2006). Herman Arts, t 0485-37 18 19 of m 06-23 55 33 66.

16 juni Rhenen

Open Dag bij imkerbedrijf 'De Werkbij' van 10.00-17.00 uur met o.a. kunstraat en kaarsen gieten, korfvlechten, stoelenmatten, honingslingeren en -afvullen en informatiestands. t 0317-61 29 42, e info@dewerkbij.nl, i www.dewerkbij.nl.

23-25 juni, De Bilt

Tuindagen op landgoed Vollenhoven. Meer informatie in het meinumder!